

Debat sobre l'Orientació Política del Govern

Intervenció inicial del cap de Govern,
M.I. Sr. Xavier Espot Zamora

Andorra la Vella, 29 de juny del 2026

Molt Il·lustre Senyor síndic,

Molt Il·lustra Senyora subsíndica,

Molt Il·lustres Senyores conselleres i Senyors consellers generals,

Molt Il·lustres Senyors membres del Govern,

Comparec avui davant d'aquesta cambra amb una emoció continguda, però també amb una profunda gratitud. El Debat d'Orientació Política que avui iniciem és, amb tota probabilitat, el darrer que tinc l'honor de pronunciar com a cap de Govern.

És una circumstància que convida inevitablement a la reflexió. A mirar enrere per valorar el camí recorregut. A reconèixer els reptes superats, les dificultats afrontades i els avenços assolits. Però també a mirar endavant, perquè el futur d'Andorra no s'atura ni amb cap Govern ni amb cap persona que l'encapçalí.

Les institucions perduren. Els projectes evolucionen. I els països avancen quan són capaços de pensar més enllà del present.

Abans d'entrar en el contingut d'aquest debat, permeteu-me expressar un agraïment sincer a totes les institucions i les persones que han contribuït, al llarg d'aquests anys, a fer possible l'acció de Govern.

En primer lloc, vull adreçar el meu respecte i reconeixement a totes les conselleres i tots els consellers generals. El Consell General és la màxima expressió de la pluralitat democràtica del nostre país. És aquí on conflueixen visions diferents, sensibilitats diverses i projectes polítics legítims que comparteixen una mateixa voluntat: contribuir al progrés d'Andorra.

El debat parlamentari pot ser intens. Ho ha de ser. Però quan es desenvolupa amb respecte, rigor i sentit institucional, esdevé una de les principals fortaleeses de la nostra democràcia.

Vull reconèixer de manera especial la tasca dels consellers i conselleres de la majoria parlamentària. El grup parlamentari de Demòcrates per Andorra, juntament amb Ciutadans Compromesos, Units per al Progrés i Acció Comunal d'Ordino, amb qui vam concórrer conjuntament a les eleccions generals, així com Acció i el conseller general Víctor Pintos, han estat un suport determinant per garantir l'estabilitat política i impulsar reformes de gran transcendència per al futur del país.

Perquè governar és assumir la responsabilitat de decidir. Però governar bé és fer-ho amb el suport d'una majoria compromesa amb l'interès general i amb la voluntat de prendre decisions necessàries, encara que no agradin a tothom ni tinguin un rèdit electoral.

Tanmateix, seria injust limitar aquest reconeixement només a la majoria.

Recordo unes paraules de l'exconsellera general Judit Casal durant el debat d'orientació política de l'any passat, quan em va retreure —amb raó— haver posat l'accent exclusivament i excessivament només en la tasca de la majoria parlamentària. Per això avui vull fer extensiu aquest agraïment a totes les forces representades en aquesta cambra amb qui hem compartit discrepàncies legítimes, debats exigents i visions —sovint— diferents sobre el futur del país. Perquè la diferència no és una feblesa de la democràcia. És una de les seves expressions més saludables quan s'exerceix amb respecte i voluntat constructiva.

Fa molts segles, els inuits resolien alguns dels seus conflictes mitjançant duels cantats. No combatien amb armes. Combatien amb paraules. Potser aquell sistema era imperfecte, però contenia una lliçó que continua sent plenament vigent: les societats progressen quan substitueixen la confrontació pel diàleg i quan entenen que la paraula és una eina per construir, no per destruir.

Crec sincerament que Andorra beu una mica de la cultura inuit —possiblement també pel fet d'haver viscut sota un cert aïllament durant molts segles— i ha preservat aquest esperit al llarg de la seva història.

Vull adreçar igualment un agraïment molt especial als ministres i als secretaris d'Estat que han format part dels diferents equips de Govern durant aquests anys.

Encara queda legislatura i molta feina per fer. Però aquest és també un moment adequat per reconèixer públicament el seu compromís, la seva dedicació i la seva vocació de servei.

Han estat anys marcats per reptes extraordinaris. Una pandèmia global. Una crisi energètica sense precedents. Transformacions econòmiques profundes. Nous desafiaments socials. Decisions difícils que sovint han exigut actuar amb rapidesa, però també amb responsabilitat.

Res del que hem aconseguit hauria estat possible sense el treball constant, discret i sovint poc visible de centenars de servidors públics que cada dia treballen per garantir el bon funcionament de l'Estat.

Com va escriure Václav Havel, «la política no ha de ser l'art del possible, sinó l'art de fer possible allò que és necessari».

Aquesta ha estat la nostra guia durant aquests anys. Actuar amb realisme, però sense renunciar a l'ambició. Governar amb prudència, però sense immobilisme. Modernitzar el país sense perdre de vista allò que ens defineix. Preservar la cohesió social, la solidaritat, el respecte i la llibertat com a pilars fonamentals del nostre model de convivència.

Qualsevol debat d'orientació política és molt més que un exercici de rendició de comptes. És també una oportunitat per reflexionar sobre el país que hem construït, sobre el país que som avui i sobre el país que volem llegar a les generacions futures.

I si hi ha una lliçó que hem après durant aquests anys és que vivim en un món cada vegada més incert. La Covid, la crisi energètica, els conflictes internacionals i les transformacions tecnològiques ens han recordat fins a quin punt allò que sembla estable pot canviar sobtadament. Per això, en temps dominats per la immediatesa, la prudència esdevé més necessària que mai. No la prudència entesa com a por al canvi. Sinó la prudència aristotèlica: la capacitat de discernir, d'anticipar-se i de prendre les decisions adequades enmig de la incertesa.

Perquè governar, en el fons, és precisament això: trobar l'equilibri entre les necessitats del present i les respostes als reptes del futur.

Senyores i senyors consellers,

Com deia, la vida és un exercici constant de cerca d'equilibri: entre la vida personal i la professional, entre la innovació i la tradició, entre el desenvolupament i la preservació. I en política un dels grans reptes és saber trobar aquest equilibri virtuós en la presa de decisions.

Aquests darrers anys hem estat testimonis de com el creixement genera oportunitats, però també tensions; de com impulsa l'economia, però obliga a preservar la sostenibilitat; de com respon a interessos sectorials legítims, però exigeix també protegir el bé comú; i de com demana solucions immediates, però requereix, alhora, una mirada a llarg termini.

Defensar l'interès general implica, sovint, prendre decisions difícils —i, a vegades, poc populars—, però ineludibles. I és aquí on es demostra el lideratge: en la fermesa per mantenir el rumb i la coherència a l'hora d'actuar, i en la capacitat de posar el bé col·lectiu per damunt de qualsevol altra consideració.

I si hi ha una qüestió que ha marcat aquesta legislatura i que il·lustra perfectament el que acabo d'esmentar, aquesta és, sens dubte, l'habitatge.

I és comprensible que sigui així. Perquè darrere de cada debat sobre habitatge no hi ha només xifres, mercats o estadístiques. Hi ha projectes de vida. Hi ha joves que volen emancipar-se. Hi ha famílies que busquen estabilitat. Hi ha persones grans que aspiren a continuar vivint amb dignitat al seu habitatge.

Som plenament conscients de la preocupació que existeix. L'hem escoltat als carrers, a les reunions amb els agents econòmics i socials, en aquesta mateixa cambra i també a través de les mobilitzacions ciutadanes que s'han produït els darrers mesos.

Ara bé, també hem de tenir l'honestedat de reconèixer una realitat: el problema de l'habitatge no va néixer ahir. No és conseqüència d'una decisió concreta ni d'una legislatura. És el resultat de dècades sense una política pública estructural en aquesta matèria, perquè durant molts anys es va assumir que el mercat, per si sol, trobaria l'equilibri. I avui sabem que no és així.

Per això aquest Govern va decidir actuar i no ho ha fet buscant solucions fàcils per a problemes complexos. No prometent miracles. No alimentant falses expectatives, sinó actuant amb els peus a terra i amb la mirada llarga.

Per primera vegada en la nostra història hem començat a construir un parc públic d'habitatge assequible.

Per primera vegada hem limitat els pisos buits sense justificació raonable. Per primera vegada hem reduït els habitatges d'ús turístic a favor dels habitatges residencials. Per primera vegada hem intervingut sobre les dinàmiques especulatives que pressionaven el mercat. I per primera vegada hem començat a dotar el país d'eines permanents perquè l'habitatge deixi de dependre exclusivament de les fluctuacions del mercat.

Aquest és probablement el canvi més important. Perquè les polítiques públiques no es mesuren només per la seva capacitat de resoldre els problemes del present, sinó per la seva capacitat d'evitar que aquests problemes es repeteixin en el futur.

Queda feina per fer? Sens dubte, moltíssima. Ens agradaria avançar més ràpid? Evidentment. Però ningú podrà dir que aquest Govern ha mirat cap a una altra banda. Hem assumit la responsabilitat de començar una transformació estructural que Andorra necessitava des de feia molts anys.

En primer lloc, pel que fa a la protecció de les llars, s'ha mantingut des del 2019 la pròrroga dels contractes de lloguer, una mesura clau que durant set anys ha donat cobertura a gairebé 20.000 contractes i, per tant, ha donat empara al mateix nombre de famílies. Paral·lelament, s'ha reforçat el control del mercat i se n'ha millorat l'obtenció de dades amb la creació del registre de contractes i el sistema SICAR, que ja recull més de 5.510 contractes i situa el preu mitjà dels contractes de lloguer vigents en 13,9 euros per metre quadrat. Aquest coneixement ens permet actuar amb major rigor i transparència. A més, s'ha intensificat la vigilància per perseguir recuperacions fraudulentament d'habitatges al·legant l'ús propi o familiar, amb 132 comunicacions i l'obertura de 35 expedients sancionadors des del 2022, i amb la imposició de sancions que superen els 190.000 euros des del 2024.

A aquestes mesures s'hi afegeix un important esforç en ajuts directes. El 2025 es van atorgar més de 4,3 milions d'euros en ajuts a l'habitatge de lloguer que es van repartir entre 1.847 usuaris, als quals cal sumar els més de 900.000 euros concedits en concepte d'ajuts ocasionals. També s'han donat ajuts a l'emancipació de joves per un import de gairebé 189.000 euros. Aquestes polítiques tenen un impacte immediat en el poder adquisitiu de la ciutadania, especialment entre els col·lectius que tenen més dificultats econòmiques.

Ara bé, el veritable canvi de rumb rau en les reformes estructurals a què feia esment abans. El Govern ha afrontat de manera clara la pressió especulativa que ha tensionat el mercat durant aquests darrers anys. Ho ha fet reduint dràsticament en els propers anys els habitatges d'ús turístic existents, fent aflorar i incrementant la fiscalitat sobre els pisos buits, i posant límits notables a la inversió estrangera immobiliària. Aquestes decisions no són neutres: orienten el mercat cap a l'habitatge com a ús residencial habitual i no com a actiu merament especulatiu.

Els primers resultats ja són visibles amb més de 1.530 habitatges que han tornat al mercat residencial, entre els quals 466 nous pisos amb l'excepció dels criteris d'habitabilitat, 45 habitatges nous amb la reducció al 0% de la cessió econòmica en sol urbà consolidat per a habitatges de lloguer, 62 habitatges nous de lloguer amb la mesura per evitar edificis inacabats, 363 habitatges d'ús turístic que han passat a ús residencial i 114 habitatges buits que ja consten com a ocupats.

Alhora, s'ha fet una aposta històrica per la creació d'un parc públic d'habitatge a preu assequible. Gràcies a una inversió que supera els 143 milions d'euros, es preveu arribar a més de 500 pisos públics al final de la legislatura. Aquesta decisió, que fins fa pocs anys encara molts titllaven d'excessivament arriscada i contrària a un pretesa dinàmica merament conjuntural del mercat de l'habitatge, s'ha fet combinant nova construcció i adquisició d'edificis buits o inacabats: així, 259 habitatges s'han construït o s'estan construint directament o indirectament, mentre que 224 habitatges s'han adquirit o llogat, i, properament, s'hi sumarà una nova inversió de 35 milions corresponents a part del superàvit del pressupost del 2025, que permetrà ampliar el parc públic amb més d'un centenar addicional de pisos.

Es tracta d'una opció absolutament transcendent, no només perquè fa possible, ja des d'ara, que 177 famílies visquin en llars de manera estable i pagant lloguers que oscil·len entre els 105 i els 940 euros mensuals, a les quals s'hi sumaran moltes més famílies en els propers mesos, sinó també perquè dota el nostre país, per primera vegada, d'una estructura per garantir oferta a preu assequible de manera sostinguda i contribuir a una moderació generalitzada dels preus de lloguer.

Aquest esforç no és puntual, sinó que es veu reflectit en els pressupostos successius. Any rere any, s'han destinat desenes de milions d'euros a polítiques d'habitatge, consolidant aquestes polítiques com una prioritat real i no només declarativa. Paral·lelament, s'han impulsat instruments per facilitar l'accés al primer habitatge de propietat i mesures per mobilitzar els habitatges existents mitjançant la rehabilitació i la posada al mercat de pisos buits.

Permeteu-me que incideixi en el nou programa d'accés al primer habitatge de propietat, que preveu l'aval del 100% del préstec durant set anys, la subvenció pública dels interessos durant aquest mateix període, l'absència d'entrada inicial i la reducció dels honoraris notariais. Fins al moment, s'han concedit més de 30 sol·licituds amb un import avalat que supera els 11

milions d'euros, als quals cal sumar-hi els 16 avals concedits a través del primer programa amb un import avalat de més de 4 milions d'euros.

Aquestes mesures també han anat acompanyades d'una reforma profunda de la política d'inversió estrangera, limitant dràsticament aquelles operacions que generen una pressió excessiva sobre el mercat immobiliari. I en comencem a recollir els fruits. El setembre del 2023 va entrar en vigor la moratòria sobre la inversió estrangera immobiliària, fins al mes de febrer del 2024 en què vam crear l'impost sobre la inversió estrangera immobiliària, gràcies al qual s'han recaptat 39,3 milions d'euros fins al dia d'avui. En el mateix moment també vam posar fi a la possibilitat per part dels estrangers de fer promocions immobiliàries.

Posteriorment, al maig del 2025 es van introduir noves limitacions a l'adquisició d'immobles per part d'inversors estrangers. Finalment, al febrer d'aquest mateix any vam augmentar, de nou, la pressió fiscal sobre aquest tipus d'operacions, amb un impost màxim del 10%, reforçant així l'efecte dissuasori sobre les inversions immobiliàries. El conjunt d'aquestes mesures ha contribuït a una reducció molt significativa de la inversió estrangera immobiliària, que ha caigut un 99% en només tres anys.

Senyores i senyors consellers,

Òbviament l'habitatge és la qüestió que ha generat més debat en aquesta cambra parlamentària i si m'ho permeten, també és la que ha propiciat més estires i arronses i ha deixat en evidència models contraposats. I no entraré a discutir la idoneïtat de cadascun. Ara bé, ningú pot negar la major: des de la majoria hem adoptat mesures concretes i valentes i hem anat construint, malauradament tot sols, un marc normatiu que aborda estructuralment el problema.

No són promeses. Són fets. I tanmateix, què hem trobat a l'altra banda? Una oposició que, lluny de contribuir amb solucions, ha optat reiteradament per bloquejar, criticar i retardar qualsevol iniciativa. Han presentat esmenes a la totalitat. Han demanat retirar projectes de llei. Han demorat la tramitació de projectes de llei amb mesures que sabien que milloraven la situació de l'habitatge.

Se'ns critica la descongelació a través de la Llei del règim jurídic aplicable als contractes d'arrendament d'habitatge per a residència habitual i permanent per al període 2027-2030, aprovada aquest mateix mes de juny, que afectarà un 20% dels contractes cada any, és a dir, al voltant de 5.000 contractes anuals que estaven subjectes a la pròrroga forçosa des de fa vuit anys. Se'ns diu des d'un costat de la bancada parlamentària que la llei és prematura o poc garantista. Però el que no diuen és que mantenir una congelació indefinida també té conseqüències: redueix l'oferta, retrau la inversió i agreuja el problema a llarg termini. La Llei no implica una liberalització total ni immediata, i incorpora mecanismes per assegurar una transició gradual i protegir les persones que resideixen als habitatges concernits.

Una protecció que es veurà reforçada no només perquè la renovació dels contractes es farà progressivament i sempre amb uns topalls màxims en l'increment dels lloguers, aspectes que s'han volgut obviar interessadament, sinó també perquè en els propers dies aprovarem un programa ampli i ambiciós d'ajuts per a bona part de les llars que han de destinar més del 30% dels seus ingressos al lloguer del seu pis. Aquest programa no només beneficiarà els llogaters afectats per la renovació dels contractes que fins ara s'anaven prorrogant, sinó també als que se'ls renovin els contractes signats a partir del 2022, que no estaven subjectes a la pròrroga forçosa legal, o als que per qualsevol causa hagin d'atorgar un nou contracte d'arrendament.

L'objectiu dels qui tenim la responsabilitat de governar no és atendre en exclusiva les demandes dels propietaris o les dels llogaters, com fan els diversos grups parlamentaris de l'oposició, sinó compatibilitzar dos drets legítims: d'una banda, el dret dels propietaris a recuperar progressivament la capacitat de disposar dels seus immobles i de fixar amb una certa llibertat les rendes; i de l'altra, el dret dels llogaters a no veure's exposats a increments sobtats o a situacions de vulnerabilitat residencial.

Ho explicarem tantes vegades com sigui necessari: no es tracta d'una descongelació abrupta dels lloguers, sinó d'un procés gradual que permet guanyar temps perquè les polítiques d'habitatge desplegades durant aquesta legislatura —promocions privades d'habitatge assequible, parc públic de lloguer assequible, mobilització d'habitatges buits i trànsit dels habitatges d'ús turístic cap al lloguer residencial— puguin prosperar del tot i puguin consolidar els seus efectes sobre el mercat.

I com que som conscients que de totes les polítiques d'habitatge que he mencionat, la que menys èxit ha tingut en els darrers anys ha estat l'impuls per part del sector privat de promocions d'habitatge de lloguer residencial a preu assequible, també presentarem en els propers dies, esperem que de comú acord amb el conjunt dels comuns, un nou programa amb un ventall complet i prolífic d'incentius i ajuts financers, fiscals i urbanístics per a les persones físiques o jurídiques que decideixin construir edificis d'habitatge de lloguer residencial i mantenir aquest lloguer a un preu assequible durant un nombre determinat d'anys.

En tot cas, la Llei dels lloguers que vam aprovar tot just fa unes setmanes no és la fi de la protecció dels llogaters, sinó el full de ruta per passar d'un mercat intervingut a un mercat progressivament normalitzat, preservant la cohesió social i la seguretat jurídica tant dels llogaters com dels propietaris, gràcies a l'acompanyament i el complement que suposen els dos programes que he anunciat i els detalls dels quals explicarem en breu.

I de res serveix que se'ns acusi de manca de consens, perquè la recerca de consens no pot ser l'excusa per a la inacció. Hem estès la mà en múltiples ocasions. I massa sovint hem trobat una oposició que instrumentalitza aquesta crisi per obtenir un rèdit polític, sense oferir cap proposta o fent-ne algunes que tothom sap que no resoldran per si soles la problemàtica que ens ocupa i preocupa.

Respectem totes les opinions. Però governar és decidir. I nosaltres hem decidit actuar amb responsabilitat. La nostra política d'habitatge no és perfecta —cap política pública ho és— però és coherent, ponderada i basada en dades reals.

El nostre objectiu és clar: augmentar l'oferta de lloguer residencial, garantir que tothom tingui accés a un habitatge a un preu raonable i cercar l'equilibri del mercat de lloguer i dels drets a vegades contraposats dels propietaris i dels llogaters. I això només s'aconsegueix amb mesures concretes i que sabem que no sempre satisfan plenament cap d'aquests dos col·lectius.

Soc conscient que no deixarem resolt el problema, però si no haguéssim fet tot el que he anat desgranant, estic absolutament convençut que aquest problema avui seria molt més gran i cruent. A més, hem pres decisions amb la vista posada en el mitjà i llarg termini perquè Andorra pugui afrontar.

Conselleres, consellers,

L'augment del preu de l'habitatge, una realitat inqüestionable, ha coincidit amb una altra realitat que ha afectat les economies d'arreu: l'increment de la inflació i, consegüentment, del cost de la vida. Davant d'aquest context, durant aquesta legislatura hem desplegat una estratègia global orientada a preservar el poder adquisitiu de la ciutadania i a protegir especialment aquelles persones i famílies més exposades a les dificultats econòmiques. Ho hem fet impulsant increments salarials, revalorant les pensions més baixes, ampliant les ajudes socials, mantenint la gratuïtat del transport públic i adoptant mesures fiscals específiques per alleugerir la càrrega de les llars. Un conjunt d'actuacions que responen a una mateixa voluntat: garantir que l'encariment del cost de la vida no recaigui únicament sobre els ciutadans i reforçar la cohesió social. I si hi ha una dada que exemplifica aquest compromís és l'evolució del salari mínim.

Des de l'any 2019, el salari mínim ha passat de 1.050 euros mensuals als 1.525,33 euros actuals. Això representa un increment acumulat superior al 45%, molt per sobre de l'evolució dels preus durant aquest mateix període.

No es tracta d'un augment puntual. És el resultat d'una política sostinguda que ha tingut un objectiu molt clar: garantir que les persones amb salaris més baixos no perdin poder adquisitiu i puguin participar dels beneficis del creixement econòmic del país.

Gràcies a aquesta estratègia, Andorra és avui un dels pocs països europeus on els salaris continuen creixent de manera sostinguda per sobre de la inflació.

I no ens volem aturar aquí, perquè tal com vam fer durant la crisi energètica, procedirem a una nova revisió del salari mínim durant el mes de juliol, sense esperar a principis de l'any que ve, per pal·liar l'increment del cost de la vida que ha tingut lloc durant aquest darrer semestre.

La nostra voluntat és clara: que cap treballador vegi reduïda la seva capacitat adquisitiva com a conseqüència de la inflació. Aquesta és una mesura que beneficia directament els treballadors amb els salaris més modestos. Però també és una mesura que té un impacte positiu sobre les famílies que depenen de prestacions socials vinculades al salari mínim, com les pensions de solidaritat per discapacitat a les quals hem destinat més de 5,7 milions d'euros i les de la gent gran amb més de 9,4 milions d'euros.

Andorra continua sent avui un dels països amb més oportunitats laborals d'Europa. La taxa d'atur es manté en nivells extraordinàriament baixos, pràcticament de plena ocupació, i això significa que la gran majoria de les persones que volen treballar al nostre país tenen la possibilitat de fer-ho. Aquesta és una de les grans fortaleeses de la nostra economia i també un dels principals factors de cohesió social. Quan hi ha feina, hi ha oportunitats. Quan hi ha oportunitats, hi ha autonomia personal, prosperitat i confiança en el futur.

Ara bé, aquest dinamisme econòmic també ens ha obligat a fer front al repte del creixement demogràfic que hi és associat. Entre el 2015 i el 2025 la població d'Andorra ha passat de 71.732 habitants a 89.058 habitants. És a dir, hem crescut en més de 17.300 persones en només una dècada, un increment superior al 24%.

Aquest creixement és, en bona part, la conseqüència d'una economia que funciona, d'un país que genera ocupació i d'un model que continua atraient i generant activitat. Però seria irresponsable no reconèixer que un augment demogràfic d'aquesta magnitud també té conseqüències directes sobre l'habitatge, la mobilitat, els equipaments públics, els serveis i el consum de recursos. En definitiva, sobre la qualitat de vida de les persones.

Per això, quan parlem del model de creixement d'Andorra no estem parlant només de xifres. Estem parlant del país que volem deixar a les generacions futures.

I és important fer-ho des del rigor i no des dels prejudicis. Perquè de vegades s'intenta establir una relació automàtica entre creixement demogràfic i inseguretat. Les dades no demostren això. Andorra continua sent un dels països més segurs del món i el creixement de la població no s'ha traduït en un increment proporcional de la delinqüència. La nostra prioritat, per tant, no és gestionar una hipotètica pèrdua de seguretat, sinó garantir que el desenvolupament econòmic i demogràfic sigui compatible amb la cohesió social, la qualitat de vida i la identitat que defineixen el nostre país. No es tracta de tancar Andorra al món. Es tracta de garantir que el ritme de creixement sigui compatible amb la capacitat real del nostre territori i de les nostres infraestructures d'absorbir aquest creixement.

És amb aquesta voluntat que hem començat a modular aquest creixement. Hem reduït progressivament les quotes migratòries per retornar a nivells més sostenibles i adaptats a les necessitats reals del país. La darrera quota general aprovada és de 800 autoritzacions, un 11% inferior a la de l'any anterior, i també hem limitat les autoritzacions per compte propi i les residències passives fins a la meitat de les que havíem atorgat en etapes anteriors.

Els resultats ja són visibles. Hem passat d'un creixement poblacional del 4,2% entre el 2022 i el 2023 a un creixement de l'1,9% si comparem el març del 2025 amb el març del 2026. Hem revisat les quotes migratòries per adaptar-les millor a les necessitats reals del mercat laboral i hem revisat les condicions per accedir al reagrupament familiar d'acord a la capacitat d'acollida del país.

Això demostra que és possible continuar generant activitat econòmica i moderar el ritme de creixement. I és precisament amb aquesta voluntat que aquest mes de juliol posarem en marxa una prova pilot de contractació en origen destinada al sector hotelier. Concretament, seran 450 places per a treballadors de països llatinoamericans. L'autorització temporal d'immigració tindrà una durada màxima de 9 mesos i fins a un màxim de 3 temporades, sempre que s'acrediti cada any el retorn al país d'origen i dins el període de vigència de l'autorització. L'empresari es farà càrrec de l'allotjament i pagarà com a mínim el 50% del viatge d'anada i tornada. Es tracta d'un programa perfectament definit que permetrà donar resposta a les necessitats de les nostres empreses sense renunciar al control i a la planificació, i als drets de les persones treballadores.

Aquest programa respon a una realitat econòmica evident: Andorra necessita continuar generant oportunitats i activitat econòmica, però ho ha de fer de manera ordenada, equilibrada i compatible no només amb les nostres capacitats i límits, sinó també amb els compromisos internacionals que hem hagut d'assumir. Així, com amb la resta de les polítiques públiques que s'han adoptat aquesta legislatura, en matèria migratòria també cal trobar el difícil equilibri entre satisfer les necessitats del present i no hipotecar el nostre futur.

I la cohesió social no es reforça i consolida únicament amb polítiques ambicioses i serveis públics de qualitat. També s'aconsegueix fent que les persones que arriben al nostre país entenguin millor la societat que les acull i se sentin partícips del nostre projecte col·lectiu.

És amb aquesta voluntat que hem impulsat el Programa d'acollida per a persones nouvingudes i la nova guia pràctica d'acollida, una eina que concentra en un únic document informació essencial sobre l'habitatge, la sanitat, la seguretat social, l'educació, el mercat laboral, els tràmits administratius, els drets i deures de la ciutadania i també sobre la nostra llengua i les nostres institucions. El programa es complementa amb un servei específic d'acompanyament i assessorament perquè les persones que arriben a Andorra disposin d'un suport adequat i de confiança.

Perquè integrar no és només acollir. Integrar és facilitar que les persones coneguin el país, participin en la vida comunitària i poc a poc vagin fent seus els valors que ens uneixen. En definitiva, és reforçar la bona convivència i el sentiment de pertinença que són la base de qualsevol societat cohesionada.

Senyores i senyors,

Hi ha una idea que sovint queda eclipsada pel debat polític quotidià, però que és fonamental per entendre moltes de les decisions que hem pres durant aquesta legislatura: no hi pot haver una política social ambiciosa i efectiva sense una bona gestió econòmica.

No hi ha serveis públics de qualitat sense unes finances públiques sòlides. No podem tenir la capacitat per protegir i acompanyar la ciutadania davant les dificultats que ens depari el futur sense un Estat financerament fort. I aquesta és, precisament, una de les grans fortaleses de l'Andorra d'avui i un dels llegats que deixarà aquest Govern.

Durant aquests anys hem demostrat que és possible combinar rigor pressupostari, reducció de l'endeutament, inversió pública i manteniment d'una fiscalitat competitiva.

Els resultats són inequívocs: en només tres anys, el Govern ha generat 157 milions d'euros de superàvit, una xifra equivalent a prop del 4% del PIB del país. I aquests recursos no s'han acumulat en un calaix, sinó que majoritàriament s'han retornat a la ciutadania amb inversions de valor afegit. Ho deia abans: s'han materialitzat en habitatges assequibles, en carreteres més segures, en millors equipaments a l'hospital i a les escoles, en el transport públic gratuït o en la transformació digital de l'Administració i de les empreses.

Gràcies a aquesta gestió responsable hem pogut destinar més de 143 milions d'euros a polítiques d'habitatge entre el 2023 i el 2026, molt per sobre de l'encomana que ens havia traslladat unànimement aquest Consell General l'any 2023.

Hem pogut executar finalment infraestructures estratègiques i llargament reivindicades, com la desviació de la Massana i Ordino, el túnel de Rocafort, a Sant Julià de Lòria, o les millores a la zona de la Trava, a Canillo.

Hem consolidat el transport públic gratuït, amb una inversió que ha anat creixent any rere any i que supera ja els 33 milions d'euros des del 2024.

Hem pogut fer realitat de manera sostinguda la transformació digital del país, amb inversions que han passat, a tall d'exemple, dels 17 milions d'euros del 2024 als 24 milions d'euros previstos per a aquest any, i que ens han permès situar-nos entre els líders europeus en digitalització segons els resultats del 2025 de l'índex europeu de l'economia i la societat digitals.

I hem impulsat la inversió més important en infraestructures sanitàries de les darreres dècades: més de 26 milions d'euros invertits des de l'inici de la legislatura per modernitzar l'Hospital Nostra Senyora de Meritxell, incorporar nous equipaments d'alta tecnologia, construir noves unitats assistencials i preparar l'ampliació futur del centre hospitalari.

Això és el que permet una bona gestió financera: convertir els recursos públics en benestar col·lectiu. Però aquesta bona gestió no només es reflecteix en inversions. També es tradueix en la reducció de l'endeutament.

Quan vam deixar enrere de la pandèmia, Andorra tenia un nivell de deute elevat, fruit de decisions arriscades però alhora necessàries, que van permetre protegir famílies, treballadors i empreses durant la crisi sanitària, que ràpidament va esdevenir també una crisi econòmica i social.

Avui, però, la situació és radicalment diferent. A finals del 2025 el deute públic ja se situava per sota del 30% del PIB, el nivell més baix dels darrers quinze anys. En només quatre anys hem reduït el deute en 17 punts percentuals. I ho hem fet sense retallar serveis, sense reduir inversions i sense augmentar els impostos.

Al mateix temps, hem construït una xarxa de seguretat financera que fa que Andorra sigui més resilient davant futures crisis. Actualment, disposem de més de 270 milions d'euros en reserves internacionals (entre els fons del Govern i d'Andorra Telecom), als quals s'afegeix el suport potencial del Fons Monetari Internacional.

En altres paraules: Andorra és avui financerament més forta del que ho era abans de la pandèmia o, àdhuc, del que ho era fa 15 anys. I aquesta realitat també és reconeguda internacionalment; fa pocs dies, la directora gerent de l'FMI va visitar el nostre país i lloava els esforços fets i la nostra resiliència financera, fent-se ressò del que també afirmen les principals agències de qualificació, que han anat revisant progressivament a l'alça la valoració del deute públic nostre país. En concret, en els darrers sis mesos, tant Standard & Poor's com Moody's han revisat a l'alça la previsió de millora del nostre rating.

I tot això s'ha aconseguit sense augmentar la pressió fiscal. Andorra continua mantenint un impost de societats i un impost sobre la renda de les persones físiques amb un tipus màxim del 10%. I un tipus general de l'IGI del 4,5%. La qual cosa ens fa ser un dels països fiscalment més competitius del nostre entorn. L'únic impost nou creat durant aquesta legislatura ha estat l'impost sobre la inversió estrangera immobiliària, orientat específicament a corregir dinàmiques especulatives i suportat principalment pels no residents.

Mentrestant, els ingressos tributaris continuen augmentant. I això és una excel·lent notícia. Perquè significa que les empreses generen més activitat econòmica, que el país crea més riquesa.

De fet, entre els pressupostos del 2024 i del 2027, els ingressos procedents dels impostos directes s'han incrementat en un 94%, fonamentalment per via de l'impost de societats, i no perquè haguem incrementat els tipus impositius, tal com he dit, sinó perquè tenim una economia més forta, més dinàmica i més diversificada.

Aquest és el cercle virtuós que defensem. Una economia que creix; uns ciutadans i unes empreses que prosperen; un Estat que recapta més sense augmentar els impostos.

Aquest model que hem consolidat durant aquests anys, basat en la competitivitat i la confiança, es fonamenta en dues realitats indèstriables, tot i que no sembla, malauradament, que tothom d'aquest arc parlamentari la comparteixi:

- En primer lloc, que per millorar la qualitat de vida de la ciutadania, calen no només millors serveis públics i més prestacions públiques, sinó preservar una fiscalitat moderada i competitiva;
- I que, si es volen aconseguir aquests objectius, cal incrementar els ingressos públics i, per tant, cal promoure el creixement sostenible de la nostra economia.

Fixi'n-se que acabo de parlar només de creixement de la nostra economia, sinó de creixement sostenible. Perquè si hi ha una qüestió que travessa bona part dels debats que hem mantingut durant aquesta legislatura, és la del model de creixement del nostre país. Perquè la manca d'habitatge assequible, la mobilitat a voltes complicada, la pressió sobre el sistema sanitari o la preservació difícil del territori no són fenòmens casuals ni aïllats. Formen part d'una mateixa realitat i ens obliguen a reflexionar sobre com volem que sigui l'Andorra de les properes dècades.

Durant molts anys, el nostre país va créixer sense qüestionar-se excessivament els límits d'aquest creixement. I gràcies a aquest dinamisme hem generat oportunitats i prosperitat. Però governar també implica saber anticipar-se als reptes i les dificultats del futur. La pregunta ja no és si volem créixer, perquè la resposta, com a mínim la del Govern i de la majoria parlamentària, és que sí. La qüestió fonamental que ens hem de plantejar a hores d'ara és com volem créixer i quins ritmes imposem a aquest creixement.

Les decisions que hem anat adoptant pretenen un creixement compatible amb la qualitat de vida, amb la cohesió social, amb la protecció del territori, amb la preservació dels recursos naturals i amb la salvaguarda de la nostra identitat. No volem una Andorra que renunciï al progrés, però tampoc una Andorra que sacrifiqui allò que la fa singular en nom d'un creixement desafortat.

És des d'aquesta convicció que en els darrers quatre anys s'han impulsat mesures que marquen un canvi de paradigma. Per citar només alguns exemples, hem introduït i desenvolupat per primera vegada el concepte de la capacitat de càrrega del nostre territori i del turisme, hem incidit més que mai a nivell nacional en la protecció del nostre territori, hem limitat la inversió estrangera especulativa o exclusivament focalitzada en el sector immobiliari, hem aturat l'increment i, posteriorment, hem reduït substancialment el nombre d'habitatges d'ús turístic, hem posat fi al fet de tenir pisos buits sense justificació. En definitiva, hem capgirat tant a nivell conceptual com a nivell material el rol que es considerava que havia de tenir l'Estat i, en concret el Govern, sobre el nostre model urbanístic i territorial.

Alguns diuen que ens hem begut l'enteniment i que el nivell d'intervencionisme de les nostres decisions és inacceptable en un país on tradicionalment la llibertat d'emprendre i la propietat privada eren principis prevalents i indiscutibles. Altres diuen que calia anar molt més enllà i que si no ho hem fet és perquè som un govern i una majoria parlamentària mancats de valentia suficient o hipotecats pels interessos dels grans propietaris o empresaris.

Doncs bé, ni una cosa ni l'altra, senyores i senyors consellers, i els temps així ho confirmarà. Hem fet el que s'esperava de qui té la responsabilitat de governar: combinar l'ambició amb la prudència, trencar tabús quan ha calgut però fent-ho pas a pas, tot valorant els efectes de les mesures adoptades. I no fer res, absolutament res, que no haguéssim anunciat al programa de les passades eleccions generals o en el debat d'investidura que es va celebrar en aquesta mateixa casa ara fa tres anys.

A l'hora d'encara aquest repte difícil del creixement sostenible del país, hem hagut de gestionar també l'aspecte molt rellevant de la governança del territori. I aquí és important recordar una realitat fonamental de l'ordenament institucional andorrà: els comuns tenen un paper central i insubstituïble en l'ordenació del territori i en la planificació urbanística. Són els comuns que, a través dels seus plans d'ordenació i urbanisme parroquials, defineixen la fisonomia de cadascuna de les set parròquies, d'acord amb les competències que tenen atribuïdes.

Ara bé, els reptes que afrontem actualment —habitatge, mobilitat, recursos hídrics, infraestructures— transcendeixen cada vegada més l'àmbit estrictament parroquial. Les decisions que es prenen en una parròquia tenen efectes que sovint van més enllà de les seves fronteres administratives i impacten sobre el conjunt del país. Per aquest motiu, el Govern ha impulsat una nova manera de treballar basada en la cooperació institucional, el diàleg i la planificació compartida. Els estudis de capacitat de càrrega o les propostes del Govern que s'estan fent al tomb de la revisió de la Llei General d'Ordenació del Territori i Urbanisme no tenen per objectiu limitar les competències ni substituir les decisions comunals. Tenen per objectiu dotar-nos d'eines objectives, dades fiables i criteris compartits que permetin una millor planificació i ordenació del conjunt del territori del país.

Perquè la qüestió de fons no és qui decideix. La qüestió de fons és com garantim que les decisions que prenem avui siguin compatibles amb la qualitat de vida de demà. I aquí, no fa dubte que la responsabilitat és compartida.

Aquesta mateixa filosofia inspira la política de protecció del territori que hem desplegat durant aquesta legislatura. L'objectiu de protegir el 30% del territori abans del 2030 no és només un compromís ambiental. És una declaració de la voluntat de garantir que el desenvolupament econòmic sigui compatible amb la preservació d'allò que ens fa únics.

En aquest sentit, la creació del primer Parc Natural Nacional d'Andorra, entre Canillo i Ordino, i que en aquests moments es troba en procés d'informació pública, pas previ per a l'entrada de la llei corresponent a tràmit parlamentari, representa una de les decisions més importants que hem pres en matèria territorial. No es tracta simplement de crear una nova figura de protecció, sinó de fer un salt qualitatiu en la manera d'entendre la conservació, que integra la biodiversitat, el paisatge, l'activitat tradicional i desenvolupament sostenible.

I no pretenem esgotar el nostre compromís amb el Parc Natural Nacional de Canillo i Ordino. Durant aquest darrer any també s'ha treballat per obrir nous espais de protecció en altres llocs emblemàtics del país.

El circ dels Pessons, a Encamp, n'és un exemple especialment rellevant. Es tracta d'un dels conjunts naturals d'alta muntanya més singulars d'Andorra, amb un sistema lacustre d'origen glacial, més de vint-i-cinc estanys i zones humides associades, un gradient altitudinal notable i un valor ecològic, paisatgístic i hidrològic de primer ordre.

Aquest mateix compromís és el que ens ha portat a impulsar la nova llei de l'aigua. En un context marcat pel canvi climàtic i per una pressió creixent sobre els recursos naturals, Andorra necessita un instrument modern que abordi l'aigua des d'una perspectiva integral, que permeti gestionar conjuntament les aigües superficials, subterrànies, minerals i termals, amb una visió nacional i amb criteris de sostenibilitat i eficiència, i d'interès general. Perquè l'aigua és un recurs estratègic i la seva preservació és inseparable de la qualitat de vida i del model de país que volem construir.

Som conscients que aquesta llei necessita un procés de diàleg serè i enteniment ampli amb els comuns i el sector privat, i per tant la volem treballar des d'aquesta òptica, encara que això no ens permeti potser aprovar-la aquesta legislatura.

Senyores i senyors consellers,

Hi ha sectors que es poden mesurar en termes de facturació, d'ocupació o de contribució al PIB. I hi ha sectors que, a més de generar activitat econòmica, contribueixen a preservar el territori i la identitat d'un país.

L'agricultura i la ramaderia formen part d'aquesta segona categoria.

Quan contemplem els nostres prats de muntanya, els camins ramaders, les bordes escampades pel territori o les pastures d'alta muntanya, sovint oblidem que aquest paisatge que tant estimem no és fruit de la casualitat. És el resultat de generacions de pagesos i ramaders que, amb esforç i estima pel territori, han modelat el país que avui coneixem.

Per això, quan parlem de suport al sector primari, no estem parlant només d'una política econòmica. Estem parlant d'una política de país. Darrere de cada explotació ramadera també hi ha el manteniment dels prats i les pastures, la preservació dels usos tradicionals de la muntanya, la prevenció dels incendis forestals o la conservació de la biodiversitat.

Aquest Govern ha volgut reconèixer aquest valor social, ambiental i territorial del sector primari amb fets concrets.

Per això, durant aquesta legislatura hem incrementat de manera molt significativa els recursos destinats al sector. En només tres pressupostos, si comparem el pressupost executat el 2023 amb el pressupost previst per al 2026, els ajuts directes al sector han augmentat en prop d'1,3 milions d'euros, un increment de més del 40%, fins a superar per primer cop els 4,1 milions d'euros.

Però no es tracta només de destinar-hi més recursos. Es tracta de distribuir-los millor. Sota aquesta premissa:

- Hem reforçat els ajuts vinculats a la ramaderia tradicional de muntanya, al dall de prats i a les activitats que contribueixen directament a mantenir viu el nostre territori.
- Hem impulsat la carn de qualitat controlada d'Andorra i la Indicació Geogràfica Protegida Carn d'Andorra, tot promovent el centre de cria d'anolles de la raça Bruna d'Andorra, amb una previsió pressupostària de 420.000 euros.
- Hem avançat en la creació de la nova carn de qualitat de corder i cabrit transhumant d'Andorra.
- Hem reforçat el suport als vins de qualitat, a la trumfa, a la mel, als productes de l'apicultura i a la producció ecològica.
- I hem impulsat noves línies de diversificació agrícola per obrir oportunitats a nous productors i facilitar el relleu generacional.

Però hi ha una altra qüestió igualment important. Si volem que el sector primari tingui un futur pròsper, no n'hi ha prou amb ajudar a produir. També hem d'ajudar a vendre millor. Hem de donar més visibilitat als productes del país, hem de reforçar els canals de comercialització, i hem de continuar apropant els productes locals a la ciutadania i als milions de visitants que cada any ens visiten

La millor manera de protegir el nostre sector primari és consumir-lo. La millor manera de preservar-lo és donar valor a allò que produeix.

En aquest sentit, la marca Productes Agrícoles i Artesans d'Andorra, l'agrobotiga de Casa Federico i les diferents iniciatives de promoció dels productes locals formen part d'una mateixa estratègia: convertir la qualitat i l'autenticitat en un element diferenciador del país.

Una estratègia que ha rebut un reconeixement internacional extraordinari. De fet, Andorra s'ha convertit en el primer país del món reconegut íntegrament com a Sistema Important del Patrimoni Agrícola Mundial per part de la FAO. Aquest reconeixement no premia només un sector, premia una manera d'entendre la relació entre les persones i el territori, un model agropastoral que ha sabut preservar-se al llarg dels segles i una forma de vida que continua aportant valor econòmic, social i ambiental al conjunt del país, la qual cosa i volem preservar i consolidar.

La protecció del territori no es limita als paisatges. També implica protegir la biodiversitat, la fauna i els ecosistemes que fan d'Andorra un país únic. Per això hem reforçat els plans de recuperació d'espècies amenaçades. El pressupost del 2026 ja preveu prop de 445.000 euros en plans de recuperació de fauna, i entre el 2024 i el 2029 hem compromès 1,3 milions d'euros per a aquests projectes. També hem impulsat la construcció del futur Centre de Recuperació de la Fauna i hem desplegat noves mesures per compatibilitzar la conservació de la biodiversitat amb l'activitat agrícola i ramadera.

Per un altre costat, hem continuat desenvolupant el Pla Sectorial d'Infraestructures Verdes, els camins verds i la xarxa de refugis de muntanya, amb l'objectiu d'apropar la natura a la ciutadania, reforçar la connectivitat ecològica i millorar la qualitat de vida. Paral·lelament, hem mantingut el suport a projectes d'economia circular, compostatge comunitari i valorització de la biomassa forestal, avançant cap a una gestió més eficient dels recursos i dels residus.

Tot això no seria possible sense la tasca del Cos de Banders, una peça essencial del nostre model ambiental. Durant aquesta legislatura hem reforçat els seus recursos, hem millorat les seves condicions de treball i hem reconegut la seva contribució indispensable a la vigilància, la sensibilització i la protecció efectiva del medi natural.

Finalment, hem continuat avançant en la protecció i el benestar animal amb una nova llei que actualitza el nostre marc normatiu i l'alinea amb els estàndards europeus més avançats. Perquè la manera com una societat protegeix el seu patrimoni natural i tracta els animals també defineix els valors sobre els quals basteix el seu futur.

Senyores i senyores consellers,

Parlar d'infraestructures és parlar de qualitat de vida. La manera com vivim, treballem i ens desplaçem està íntimament relacionada amb les infraestructures que tenim al nostre abast. La mobilitat condiona el dia a dia dels nostres ciutadans, la competitivitat de les nostres empreses, o la qualitat del nostre turisme.

Per aquest motiu, durant aquesta legislatura hem fet una aposta sense precedents per la modernització i la millora de les infraestructures públiques. Quan finalitzi l'any 2026, el Ministeri de Territori i Urbanisme haurà executat o impulsat inversions per un import acumulat proper als 240 milions d'euros arreu del territori nacional.

Inversions que, d'altra banda, responen a necessitats reals i llargament esperades pels ciutadans.

Entre totes aquestes actuacions, hi ha tres projectes que simbolitzen particularment aquesta voluntat de transformar la mobilitat del país i preparar-la per a un millor futur:

- El primer és la desviació de la Massana i Ordino. Una infraestructura reivindicada des de fa molts anys que permetrà reduir de manera significativa la congestió en un dels principals punts de pas de la xarxa viària nacional. El proper mes de desembre està previst que ja s'obri al trànsit en sentit Ordino, i esdevindran visibles els beneficis d'una obra estratègica per a les vall del nord.

La desviació de la Massana no és només una nova carretera. És una infraestructura que contribuirà a millorar la fluïdesa del trànsit, reduir els temps de desplaçament i millorar la qualitat de vida de milers de persones que cada dia utilitzen aquest eix viari o que viuen al centre de la Massana.

- El segon gran projecte és el futur túnel de Rocafort, a Sant Julià de Lòria, amb una previsió d'acabament al juliol del 2027. Aquesta obra permetrà millorar la seguretat i la capacitat d'un dels accessos més importants al país, donant resposta a una necessitat que durant molts anys havia estat plantejada tant pels ciutadans com pels agents econòmics de la parròquia.
- I el tercer gran projecte és l'eixampla de la CG-2 a la zona de la Trava, a Canillo, que també es preveu finalitzar al juliol del 2027. Una actuació imprescindible per adequar aquesta via a les necessitats actuals de mobilitat, incrementar-ne la seguretat i reforçar la capacitat d'una de les carreteres més transitades del país.

Aquestes tres actuacions comparteixen un mateix objectiu: disposar d'una xarxa viària més segura, més eficient i millor dimensionada per a les necessitats presents i futures d'Andorra.

Però la nostra aposta per la mobilitat i la seguretat de les comunicacions no s'ha limitat únicament al territori nacional. També hem estat capaços d'impulsar projectes estratègics més enllà de les nostres fronteres quan aquests projectes són determinants per als interessos del país.

És el cas del paraallaus H2, situat a l'Ospitalet. Una infraestructura cabdal per garantir la continuïtat dels accessos entre Andorra i França, especialment durant els mesos d'hivern, quan les condicions meteorològiques poden comprometre la mobilitat i les connexions econòmiques amb el nostre veí del nord.

La inversió, de 26 milions d'euros, sufragada a parts iguals per Andorra i França, és el resultat d'un compromís ferm i compartit entre els dos Estats per reforçar la seguretat, la mobilitat i el benestar dels nostres ciutadans.

Aquest darrer any, de fet, hem viscut un episodi on s'ha evidenciat la importància de tenir unes bones relacions i una cooperació lleial amb els nostres països veïns. Arran de l'esllavissada del passat mes de gener a la RN20, i davant d'una situació que comprometia greument la connexió d'Andorra cap a França i l'economia del nostre país, en particular del Pas de la Casa, el Govern va reaccionar ràpidament i va fer un seguiment permanent de l'evolució dels treballs per minimitzar les afectacions a la ciutadania i a les empreses.

A més, com a conseqüència del tall de la carretera, que sortosament no es va allargar ni de bon tros tant com es preveia inicialment, vam desplegar sense demora mesures extraordinàries com la gratuïtat de l'enllaç en autobús entre el Pas de la Casa i l'Ospitalet, l'increment de les freqüències per adaptar-les als horaris ferroviaris, el suport econòmic al sector del transport de passatgers i de mercaderies, i mesures i ajuts diversos per al teixit econòmic del Pas de la Casa (cotitzacions empresarials a la CASS, ajornament de l'IGI, xec carburant per als turistes, avançament de liquiditat per a petites empreses).

Una resposta ràpida, coordinada i eficaç que va demostrar la capacitat de reacció de les institucions davant situacions excepcionals i, sobretot, la importància de continuar millorant les nostres connexions amb l'exterior.

Les grans infraestructures només expliquen una part de la feina realitzada en matèria territorial. Ho dic perquè durant aquests anys també hem executat centenars d'actuacions de manteniment, estabilització i millora que sovint passen desapercbedes, però que són absolutament essencials per garantir la seguretat de la ciutadania i la millora de la mobilitat. Hem actuat en talussos, ponts, viaductes, barreres de protecció, drenatges, sistemes contra allaus, proteccions geològiques i hidràuliques, així com en la conservació continuada de la xarxa viària.

Vull destacar en aquest sentit la feina sovint discreta, però imprescindible del COEX. Els seus equips garanteixen una resposta permanent davant accidents i incidències de tota mena, de la qual tot sovint no en som plenament conscients. Així, només durant l'any 2025 van efectuar 72 intervencions urgents fora de l'horari habitual de treball per garantir la seguretat de la xarxa viària i de les persones.

I aquesta mateixa voluntat de conservar i mantenir les infraestructures especialment pensades per a les persones s'ha concretat, durant aquesta legislatura, en els més de 660.000 euros dedicats a la millora i modernització dels centres escolars del país.

La mobilitat serà un dels grans reptes del nostre país durant la propera dècada. I precisament per això hem volgut actuar amb previsió i amb una mirada de llarg termini. Durant aquesta legislatura no ens hem limitat a gestionar el dia a dia, sinó que hem anat dotant-nos de les eines que ens han de permetre transformar en clau de millora aquesta mobilitat.

Podem dir que Andorra ha fet en molt poc temps un salt històric en l'ús del transport públic. L'any 2025 vam superar els 8 milions de viatges anuals, amb una mitjana superior als 22.000 usuaris diaris, el que representa un augment del 5% respecte del 2024 i la consolidació d'una tendència que ha triplicat l'ús del bus des de l'inici de les polítiques tarifàries de foment del transport públic, durant l'anterior legislatura.

Aquestes xifres tenen una rellevància especial perquè es materialitzen en famílies que poden desplaçar-se amb menys cost, en joves que tenen més opcions de mobilitat, en treballadors que redueixen la dependència del vehicle privat. Suposen menys cues a les carreteres, menys emissions de gasos d'efecte hivernacle i més diners a les butxaques dels ciutadans.

Hem fet créixer la demanda i hem construït un sistema de transport públic més robust i cada cop més utilitzat, també perquè hem volgut escoltar als usuaris, i anar adaptant i corregint les disfuncions. El procés participatiu sobre el transport públic va permetre recollir i aplicar les

propostes de la ciutadania, com ara l'ampliació del bus nocturn entre setmana, la millora de traçats, més informació a les parades o la creació d'una futura autoritat nacional del transport.

El bus nocturn ampliat presenta una mitjana de 200 viatges diaris i de 6.000 viatges mensuals. A la vegada, la línia regular entre Andorra i la Seu d'Urgell se situa al voltant dels 600 passatgers diaris, cosa que representava un increment del 60% respecte a l'any anterior.

Paral·lelament, estem avançant en la concepció d'un transport públic més electrificat i segregat, amb l'aprovació del Pla sectorial del transport segregat, com a eina urbanística fonamental per fer realitat en els propers anys un projecte que connectarà la vall central amb un giny tramviari, capaç de vehicular més de 25.000 desplaçaments diaris, sense oblidar les estacions i els aparcaments intermodals necessaris per a reduir el trànsit de vehicles.

Una nova concepció del transport públic que no es pot circumscriure a l'interior de les nostres fronteres en un país de dimensions reduïdes i molt dependent de l'exterior com el nostre, sinó que ha de mirar més enllà. Per això, el Govern i la Generalitat de Catalunya hem promogut l'estudi del projecte TramValira, a través del programa POCTEFA, per fer possible la connexió del nostre país amb la Seu d'Urgell amb un giny tramviari.

I per això, també, hem culminat una obra llargament esperada: l'Heliport Nacional. Després de dècades de reflexió i d'estudis, Andorra disposa finalment d'una infraestructura de país que reforça tres elements essencials: la seguretat, la connectivitat i la sobirania funcional. Ens permet millorar la capacitat de resposta davant emergències, salvaments i transports sanitaris, disposar per primera vegada d'una veritable frontera aèria operativa d'acord amb els estàndards internacionals i reforçar la connexió d'Andorra amb l'exterior.

En aquesta mateixa línia, també cal fer un balanç positiu de l'Aeroport Andorra–La Seu. Avui disposem d'una infraestructura plenament consolidada, que ha permès reforçar la connectivitat del país. Els avenços assolits en matèria d'operativitat, les noves connexions regulars i l'increment progressiu de l'activitat demostren que l'aposta que es va fer en el seu moment era encertada. Tanmateix, som conscients que ens trobem en un moment en què cal fer un salt endavant, tant en termes de noves connexions, de més freqüències i de millora del servei, i estem treballant per aconseguir aquests objectius.

La política energètica del nostre país està clarament orientada a un triple objectiu: avançar cap a la descarbonització, garantir la seguretat i la qualitat del subministrament, i preservar la competitivitat de les tarifes per a la nostra ciutadania i el nostre teixit econòmic.

Fa només uns dies, Europa celebrava la Setmana de l'Energia Sostenible sota el lema "Una energia neta, segura i competitiva". I aquest és precisament el model energètic que estem construint i consolidant a Andorra. Un model fet possible gràcies a una política energètica sostinguda en el temps i també gràcies al fet de disposar d'una entitat pública com FEDA, que opera aquest sector amb visió de país i amb una responsabilitat fermament arrelada en el respecte cap a l'entorn.

Avui, Andorra ja disposa d'un 75% de l'electricitat que consumeix, i que alhora és d'origen renovable. Aquesta fita s'ha assolit, en bona part, gràcies a l'impuls decidit del Govern per al desenvolupament de la generació fotovoltaica, que ha experimentat un creixement notable en els darrers anys. Un creixement que s'intensificarà amb el reforç dels programes d'ajuda com Renova i amb el desplegament de noves instal·lacions en 37 cobertes d'edificis públics.

A més, el Govern i FEDA comparteixen un compromís clar de descarbonització que es concreta en projectes estratègics de futur:

- El parc eòlic del Maià, que ens ha de permetre incrementar la producció nacional en els moments de més demanda i de preus més elevats en els mercats, amb energia neta.
- El compromís d'incrementar progressivament la proporció d'energia renovable en les nostres importacions.
- I el projecte, actualment en estudi amb EDF i l'Agence de l'Eau Adour-Garonne, per augmentar la capacitat de producció hidroelèctrica de l'Ospitalet, assegurant així disponibilitat d'energia renovable per a Andorra.

Tres projectes clau que tenen un impacte directe no només en la sostenibilitat, sinó també en la seguretat i la competitivitat del nostre sistema energètic.

En aquesta mateixa línia, aquest any 2026 hem fet efectiva la unió de les xarxes de calor d'Andorra la Vella i Escaldes-Engordany, un pas rellevant que ens permet optimitzar la gestió de la producció tèrmica, millorar l'eficiència global del sistema i avançar cap a un model energètic encara més sostenible i integrat.

Andorra va ser pionera en el seu compromís de reducció d'emissions, i les mesures que estem desplegant —i les que continuarem executant— responen a aquesta voluntat de seguir sent exemplars.

En aquest sentit, estem definint fulls de ruta, tant des de l'Oficina de l'Energia del Govern com des de FEDA, que no només ens han de permetre aprofundir en la descarbonització, sinó també adaptar-nos als impactes del canvi climàtic que, avui, ja són una realitat que no podem ignorar.

El món ha canviat profundament, i en aquest entorn incert i en un context de mercats volàtils, cal valorar la feina feta els darrers anys, no tant orientada a resultats immediats, sinó a una visió de llarg termini.

Ja des del 2019 es van iniciar polítiques de cobertura en la compra d'energia a llarg termini, i aquesta política s'ha continuat reforçant amb noves cobertures i amb la millora dels sistemes de gestió, també des del punt de vista financer.

Això ha fet possible que disposem d'un dels millors nivells de qualitat de subministrament del nostre entorn, i, malgrat no produir tota l'energia que consumim, hem establert els mecanismes per garantir que això no suposi per a nosaltres una vulnerabilitat.

En aquest sentit, hem completat la xarxa interna d'alta tensió del país, una infraestructura clau per assegurar la nostra sobirania energètica, i enguany s'ha assolit un altre avenç fonamental: l'inici de les obres de l'estació transformadora del Riu Runer i de la nova línia amb Espanya.

Un projecte previst des de fa més de vint anys, i que avui és una realitat gràcies a la bona entesa entre operadors a banda i banda de la frontera, i també a l'activitat diplomàtica que hem desplegat.

Un subministrament elèctric segur, de qualitat i competitiu és una condició imprescindible per al bon funcionament del país i de la seva gent. I, en aquest darrer sentit, la competitivitat de les nostres tarifes elèctriques és àmpliament reconeguda, especialment en comparació amb els països del nostre entorn.

Això és el resultat, d'una banda, d'una gestió rigorosa i responsable per part de l'entitat pública que opera el sistema, que ha desplegat mecanismes de cobertura i prevenció per protegir els clients. Però també és fruit de la política que ha aplicat aquest Govern i del fet que les tarifes elèctriques les haguem decidit nosaltres, amb la vista posada en la competitivitat de les nostres empreses i la protecció de les llars més vulnerables, sense comprometre, però, la capacitat de FEDA per fer front als riscos dels mercats i executar les inversions necessàries.

Deia tot just fa una estona que Andorra ha demostrat que pot exercir una tasca exemplar i reconeguda internacionalment en l'àmbit de la lluita contra el canvi climàtic.

El 2023 vam ser el primer país del món a presentar l'Informe Biennal de Transparència davant les Nacions Unides i, el 2025, el primer a completar oficialment el procés de revisió internacional previst per l'Acord de París. Un fet que va portar la comunitat internacional a qualificar Andorra com un referent mundial en transparència climàtica.

Paral·lelament, hem reforçat el nostre compromís amb l'adaptació al canvi climàtic participant en el projecte europeu LIFE Pyrenees4Clima i liderant iniciatives internacionals per posar en relleu la vulnerabilitat dels ecosistemes de muntanya.

Aquesta ambició també es reflecteix en els objectius que ens hem fixat com a país: reduir un 63% les emissions de gasos d'efecte hivernacle l'any 2035 respecte del 2005 i assolir la neutralitat climàtica el 2050. I ja hem recorregut una part important d'aquest camí, amb una reducció del 39% de les emissions respecte del seu màxim històric.

Conselleres i consellers generals,

Hi ha pocs sectors que expliquin tan bé la transformació d'Andorra com el turisme i el comerç. Durant dècades han estat els motors fonamentals de la nostra economia. Han generat treball, oportunitats i prosperitat per a milers de famílies. I avui continuen sent una peça essencial del nostre model econòmic. Però també és cert que el seu èxit i els efectes col·laterals que se'n deriven ens obliguen a fer-nos algunes preguntes.

Perquè quan un país rep més de nou milions de visitants l'any, i ho fa al límit de les seves capacitats en certs períodes de l'any, però alhora necessita aquests visitants per sostenir la

seva economia i la seva societat, el debat ja no pot ser només quants visitants rebem o hem de rebre, sinó que també ens interpel·la sobre quin turisme volem i hem d'atraure.

I, una vegada més, creiem des del Govern que cal recórrer a la paraula que ha definit moltes de les decisions d'aquesta legislatura: equilibri. L'equilibri entre activitat econòmica i qualitat de vida. L'equilibri entre atractivitat turística i preservació del territori. L'equilibri entre créixer i continuar sent el país que volem ser.

Per això, des d'aquesta concepció equilibrada, aquests darrers anys hem impulsat una evolució del model turístic andorrà. No es tracta d'anhelar rècords de visitants per si mateixos, sinó d'atraure visitants que valorin la idiosincràsia del país, que hi passin més temps, que hi consumeixin amb més valor afegit i que contribueixin a generar més riquesa amb una menor pressió sobre el territori.

No ens ha calgut obtenir els resultats de l'estudi de capacitat de càrrega turística del nostre país per començar a treballar en aquest canvi de model, atès que fa anys que ho dediquem temps i esforços, i les dades del 2025 confirmen que aquest canvi de model està donant resultats.

Tot i que el nombre total de visitants només va créixer un 1,1%, el nombre de turistes que van pernoctar al país van augmentar un 12,1%, es van superar per primera vegada les 12 milions de pernoctacions i els visitants procedents de mercats llunyans van créixer un 12%, superant també per primer cop el milió de visitants. I encara és més significatiu el que va passar durant la temporada d'estiu 2025: mentre el nombre total de visitants es va mantenir pràcticament estable, els turistes van augmentar un 15,2% i les pernoctacions un 17,5%.

Això significa que caminem cap a un model de més qualitat i menys dependència de l'excursionisme de curta durada. Un model que genera més retorn econòmic, més estabilitat per a les empreses i una millor distribució de l'activitat al llarg de l'any.

Per aconseguir-ho, hem apostat per la diversificació de l'oferta turística, amb esdeveniments esportius, culturals i gastronòmics de primer nivell. Hem consolidat iniciatives com l'Andorra Taste, el ClassicAnd, les grans proves esportives internacionals i una agenda cada vegada més desestacionalitzada. I hem reforçat la marca Andorra i hem creat el segell Andorra Selected, que identifica ja 46 empreses que ofereixen experiències exclusives, personalitzades i alineades amb els valors de qualitat, excel·lència i sostenibilitat.

Per altra banda, hem aprovat la nova Llei general de turisme, una norma que no només ordena el sector, sinó que estableix les bases del turisme que volem per a les properes dècades: un turisme competitiu, sostenible i orientat al valor afegit. Aquesta Llei consagra la creació del Consell Nacional del Turisme, concebut com un òrgan consultiu i estratègic destinat a garantir la participació dels principals actors del sector, que integrarà representants del sector privat, de les administracions comunals i nacionals i de la societat civil.

En l'àmbit del comerç, continuem avançant en una direcció clara: consolidar un model basat en la qualitat, la diferenciació i la creació de valor afegit. Un model que reforci la competitivitat de les nostres empreses, que generi més oportunitats per als nostres professionals i que contribueixi a preservar allò que fa d'Andorra una destinació única.

Per això, estem desplegant el Pla estratègic de comerç amb una visió compartida entre administracions i sector privat. Un dels exemples més evidents és la creació d'un grup de treball tècnic que reuneix el Govern, els comuns d'Andorra la Vella i Escaldes-Engordany i Andorra Turisme per coordinar actuacions conjuntes que reforcin l'atractiu i la qualitat dels principals eixos comercials.

Aquesta mateixa aposta per la diferenciació es reflecteix també en la promoció internacional d'Andorra. Treballem perquè la nostra marca país sigui associada a la qualitat, a l'excel·lència i a experiències singulars. Ho fem potenciant sectors amb una gran capacitat de projecció internacional, com és el cas de la indústria audiovisual. La consolidació de la Film Andorra, impulsada conjuntament per Andorra Turisme, Andorra Business i el Ministeri de Cultura, ens ha de permetre atraure rodatges, impulsar coproduccions i generar activitat econòmica amb impacte directe sobre el territori.

També ho fem a través de la gastronomia, que s'ha convertit en una de les grans eines de posicionament internacional del país. El Pla Gastronòmic està contribuint a situar Andorra com un referent de la gastronomia d'alta muntanya, construïda sobre tres grans pilars: el territori, el producte i les persones. La presència creixent de restaurants andorrans a les guies Michelin i Repsol, la participació en esdeveniments de referència internacional, la formació dels professionals del sector i la consolidació d'Andorra Taste són exemples d'una estratègia que dona resultats tangibles.

Perquè el futur del turisme i del comerç no passa per créixer més a qualsevol preu. Passa per créixer millor. Per generar més valor amb una oferta més especialitzada, més sostenible i més

competitiva. Passa per consolidar Andorra com una destinació de qualitat, reconeguda internacionalment, capaç d'atraure talent, inversió i visitants que contribueixin al progrés econòmic i al benestar col·lectiu del nostre país.

Senyores, senyors,

Una de les bases essencials del progrés d'Andorra passa per la nostra capacitat d'impulsar un model econòmic basat en la innovació, la recerca i el valor afegit. En un context de globalització econòmica accelerada, de competència internacional creixent i de transformacions tecnològiques constants, quedar-se quiet no és una opció. Els països que prosperen són aquells que saben anticipar-se, que aposten pel coneixement, que generen noves idees i que les transformen en oportunitats reals per a la seva ciutadania.

Durant la primera legislatura, el projecte de Grifols havia de ser el buc insígnia de la recerca i la innovació al nostre país. Era una aposta ambiciosa i positiva. Però també hem d'admetre que a vegades a la vida —i també en la política—, per interessos espuris, les coses no prosperen com un hagués volgut i com li hagués convingut al país.

El que defineix, però, un Govern responsable no és l'absència de dificultats, sinó la capacitat de reaccionar-hi. I lluny d'abaixar els braços, vam redoblar esforços per continuar treballant en la diversificació de la nostra economia, per generar més i millors oportunitats, per retenir —i també recuperar— el talent del país.

Aquesta determinació es concreta avui en una eina estratègica clara: el Pla Nacional per a la Innovació i la Diversificació Econòmica. Un pla que defineix àmbits prioritaris d'hiperespecialització —com l'esport i la natura com a laboratoris d'innovació, la tecnologia per a la vida i la salut, o la construcció sostenible— i que aposta per un model de governança publicoprivada i per una inversió progressiva i sostinguda en R+D.

Perquè si alguna cosa hem après aquests darrers anys és que la prosperitat no es pot donar mai per garantida. Els països que volen continuar generant oportunitats han de ser capaços d'anticipar-se als canvis, adaptar-se a les noves realitats i crear les condicions perquè el talent, la recerca i la innovació es converteixin en motors de creixement.

I és precisament aquesta la filosofia que inspira el Pla Nacional per a la Innovació i la Diversificació Econòmica.

La nostra ambició és clara: convertir Andorra en un territori capaç d'atraure i generar activitat d'alt valor afegit vinculada a la recerca, la tecnologia, la innovació empresarial i el coneixement. No volem competir amb altres països en volum industrial. No volem competir en producció massiva. Volem competir en allò que un país de les nostres dimensions pot fer millor: agilitat, talent, innovació, qualitat i capacitat d'adaptació.

Per donar coherència a aquesta estratègia hem creat l'Oficina per a la Innovació i la Diversificació Econòmica, que actuarà com a instrument de coordinació, seguiment i impuls de totes les polítiques vinculades a la innovació. I hem volgut que aquesta estratègia no depengui només del Govern. Per això, el Projecte de llei d'innovació que entrarem a tràmit parlamentari a la tardor preveu la creació del Consell Andorrà d'Innovació, un espai de governança compartida que incorporarà empreses, universitat, centres de recerca, comuns, emprenedors i representants de la societat civil.

L'any 2025 Andorra destinava aproximadament l'1% del pressupost del Govern a polítiques vinculades a la innovació i la recerca. Aquest 2026 ja hem elevat aquest esforç fins a l'1,75%, amb una aportació inicial de cinc milions d'euros. Però la nostra ambició va molt més enllà. L'objectiu és arribar progressivament durant la propera dècada a destinar entre el 7 i el 8% del pressupost del Govern a polítiques d'innovació, recerca i desenvolupament tecnològic.

Deia abans que cal retenir i generar talent, perquè si no ho fem difícilment podrem innovar. Per aquest motiu hem impulsat iniciatives que ens connecten amb alguns dels ecosistemes científics i tecnològics més avançats del món.

Hem formalitzat un acord amb el Centre de Regulació Genòmica de Barcelona per impulsar el primer programa de talent en genòmica de muntanya. Un projecte pioner que permetrà captar investigadors d'excel·lència i desenvolupar recerca aplicada en àmbits tan rellevants com la salut, la genòmica, les ciències de la vida i els ecosistemes de muntanya.

Hem obert també convocatòries perquè el talent vinculat a Andorra pugui desenvolupar estades al MIT de Boston. Una iniciativa que ens connecta directament amb un dels centres d'innovació més prestigiosos del món i que permetrà incorporar coneixement, experiència i xarxes internacionals al nostre ecosistema innovador.

I posarem en marxa els primers programes de doctorat industrial perquè la recerca vagi més enllà de les universitats i passi a formar part també de la realitat de les empreses. Volem que els reptes empresarials generin recerca i que la recerca generi valor econòmic.

Paral·lelament, treballem amb el Barcelona Supercomputing Center per desenvolupar un programa orientat a introduir les empreses andorranes en l'àmbit de la intel·ligència artificial, les dades avançades i la supercomputació.

El futur Cim Digital vol convertir-se en un espai de referència per als joves, per als creadors de contingut, per a la indústria audiovisual, els videojocs, les tecnologies immersives i l'emprenedoria digital. Un espai de formació, innovació i creació que ens permetrà reforçar un ecosistema digital cada vegada més potent.

D'altra banda, hem reforçat el paper d'Andorra Business com a instrument de suport a l'emprenedoria, a la internacionalització i a l'atracció d'inversió estratègica.

L'any passat vam posar en marxa la primera línia d'ajuts a projectes d'R+D+i, dotada amb mig milió d'euros, que ha permès impulsar cinc projectes empresarials innovadors desenvolupats des d'Andorra. Aquest any ampliarem aquesta línia amb una convocatòria més ambiciosa, diferenciant entre empreses ja implantades al país i empreses estrangeres que vulguin establir activitat innovadora al Principat.

També hem consolidat el programa Enlaira, que ha accelerat vuit *startups* andorranes entre les dues primeres edicions, i aquest setembre iniciarem un nou programa d'incubació per ajudar emprenedors i projectes emergents a transformar-los en una empresa viable.

Però encara hi ha més peces essencials, com per exemple la transferència de coneixement. És per això que estem treballant en la creació de l'Oficina de Transferència dels Resultats d'Investigació. Una estructura que actuarà com a pont entre universitat, centres de recerca, empreses i mercat per convertir idees, patents, prototips i resultats científics en activitat econòmica, *startups* i nous projectes empresarials.

I si hi ha un projecte que simbolitza millor que cap altre aquesta aposta de país és CATSA. L'antiga fàbrica de tabacs de Sant Julià de Lòria deixarà de representar únicament una part important de la nostra història econòmica per convertir-se en una de les grans infraestructures del futur d'Andorra.

CATSA serà el Centre Andorrà de Tecnologies i Solucions Avançades. Un espai de prop de 3.000 metres quadrats destinat a concentrar recerca, universitat, *startups*, empreses innovadores, transferència tecnològica, formació i desenvolupament empresarial.

És la manera de garantir que les noves generacions trobin moltes més oportunitats professionals aquí. És la manera de diversificar l'economia sense renunciar a la nostra identitat. És la manera d'atraure talent i activitat d'alt valor afegit sense afegir pressió al nostre territori. I és també la manera de construir un model de prosperitat que no depengui només dels recursos físics disponibles, sinó del coneixement, de la creativitat i de la capacitat de les persones.

Aquesta aposta per la innovació no es pot entendre de manera aïllada. Forma part d'una transformació molt més àmplia que està vivint el país i que té en la digitalització de l'Administració, de les empreses i de la societat un dels seus principals motors. Perquè innovar no és només impulsar la recerca o atraure talent; innovar és també simplificar la relació entre els ciutadans i l'Administració, augmentar la productivitat de les empreses i aprofitar el potencial de tecnologies com la intel·ligència artificial, les dades o el núvol per generar més competitivitat i més benestar.

Els resultats ja són visibles. Avui el 78% dels tràmits de l'Administració estan disponibles en línia, quan l'any 2020 no arribaven al 5%, i el grau de tramitació digital ha passat del 12% al 48%, és a dir, pràcticament un de cada dos tràmits ja es realitza per via electrònica. Hem reduït el nombre de tràmits administratius de 1.350 a 650, i els ciutadans aporten un 30% menys de documents gràcies a la interoperabilitat entre administracions.

Sabem, però, que encara tenim una assignatura pendent en matèria d'agilització administrativa, pel que fa l'obertura i la modificació dels comerços. En aquest àmbit, s'ha fet una feina important de concertació amb els comuns durant el darrer any, i a partir d'aquesta tardor disposarem d'un procediment unificat, amb un únic circuit administratiu totalment digitalitzat, que permetrà reduir els terminis simplificats fins als 15 dies.

També hem avançat de manera significativa en la digitalització del teixit empresarial. La maduresa digital de les empreses andorranes ha passat de 4,2 sobre 10 el 2023 a 6 sobre 10 el 2025, mentre que el 73% de les empreses ja utilitzen serveis de *cloud*, *big data* o intel·ligència artificial, molt a prop de l'objectiu del 75% fixat per al 2030.

Aquesta transformació té darrere una inversió sostinguda i una estratègia clara de país. El Programa de Transformació Digital 2024-2027 arribarà a finals d'aquest any a un nivell d'execució del 84%, havent assolit el 100% dels compromisos previstos per al 2026 i amb un inversió de 63 milions d'euros des del 2024.

Aquesta transformació digital també és visible en la vida quotidiana de la ciutadania. Durant aquest 2026 hem fet un pas endavant molt important amb la posada en funcionament de noves eines digitals que fa només uns anys semblaven impensables.

Avui, els ciutadans ja poden identificar-se digitalment a través de la cartera digital, portar al mòbil documents oficials com la targeta sanitària, el permís de conduir o el NIA, fer pagaments digitals, consultar cites mèdiques, informes clínics o radiografies des de l'App Andorra Salut i realitzar cada vegada més tràmits de manera completament telemàtica.

Paral·lelament, hem reforçat de manera decidida la ciberseguretat, millorant la nostra capacitat de prevenció, vigilància i resposta davant les noves amenaces digitals. Tot plegat respon a una mateixa visió: utilitzar la tecnologia per simplificar la vida de les persones, fer una Administració més eficient i reforçar la confiança en una transformació digital segura, inclusiva i al servei de la ciutadania.

No es pot disposar d'una Administració eficient sense que les persones que hi treballin se sentin valorades i reconegudes. Per aquest motiu, després de mesos de treball conjunt amb els representants sindicals, vam assolir un acord històric per a la millora salarial i la modernització de la Funció Pública, que ha beneficiat prop de 2.700 treballadors públics. Un acord que comporta un increment mitjà del 10% dels salaris base, la revalorització dels triennis i noves mesures orientades a reconèixer l'experiència, millorar l'atractiu de l'Administració i facilitar la captació i retenció de talent.

Però aquest acord va molt més enllà de la qüestió salarial. Forma part d'una transformació més profunda de l'Administració pública basada en l'avaluació de l'acompliment, la carrera professional, la formació continuada i la modernització dels serveis públics. En definitiva, un acord que reforça els drets dels treballadors públics, però que també contribueix a construir una Administració més eficient, més competitiva i millor preparada per respondre als reptes del futur.

Conselleres i consellers generals,

La transformació digital d'Andorra tampoc seria possible sense una infraestructura de connectivitat robusta, moderna i preparada per als reptes del futur. I en aquest àmbit, Andorra Telecom continua exercint un paper essencial com a eina estratègica al servei del país.

Durant aquesta legislatura hem continuat invertint de manera sostinguda en les infraestructures de telecomunicacions, amb més d'11 milions d'euros invertits només el darrer any i una previsió de 65 milions d'euros addicionals durant els propers cinc anys. Aquesta aposta ha permès ampliar la capacitat de la xarxa, reforçar la cobertura 5G, que ja arriba al 91% de la població, i preparar el desplegament de noves connexions de fibra d'alta capacitat per a llars i empreses.

Aquest esforç acompanya una realitat clara: cada vegada som una societat més digital. Avui Andorra Telecom dona servei a més de 120.000 línies mòbils i prop de 45.000 accessos a internet, mentre creixen els serveis digitals, l'autogestió dels clients i les noves solucions de connectivitat per a residents, empreses i visitants.

Però la connectivitat ja no és només una qüestió tecnològica. És una qüestió de competitivitat i de qualitat de vida. És també una qüestió de seguretat, amb projectes com el futur sistema d'alerta massiva a la població, i de responsabilitat social, amb els programes de benestar digital que arriben cada any a milers de joves i famílies.

I és, sobretot, una palanca de futur. Perquè projectes com l'edifici Node, la transformació digital de l'Administració, la digitalització de les empreses o l'estratègia d'innovació que estem desplegant només són possibles si disposem d'unes infraestructures digitals a l'alçada de les nostres ambicions.

Per això Andorra Telecom continuarà sent una peça fonamental del model de país que estem construint: una Andorra més connectada, més competitiva i millor preparada per afrontar les oportunitats de la pròxima dècada.

Però la connectivitat i la digitalització no només generen oportunitats. També ens plantegen noves responsabilitats. I si hi ha un àmbit on aquesta responsabilitat és especialment important és en la protecció dels infants i adolescents en l'entorn digital.

Vivim en una societat on la tecnologia forma part de la vida quotidiana des de les primeres etapes de la infància. Aquesta realitat ofereix oportunitats extraordinàries per aprendre, comunicar-se i accedir al coneixement. Però també comporta riscos que no podem ignorar: el ciberassetjament, l'exposició a continguts inadequats, la dependència digital o la immediatesa excessiva, la pressió social constant o determinades formes de violència sexual que avui es produeixen també a través de les pantalles.

Per aquest motiu, el Govern va promoure la modificació de la Llei qualificada dels drets dels infants i dels adolescents. Una de les mesures més destacades és la prohibició de l'accés a determinades xarxes socials als menors de 16 anys quan aquestes comportin riscos per al seu desenvolupament i la seva salut mental, seguint el passos de països com Austràlia, França, Espanya o Dinamarca.

Però aquesta llei no es basa únicament en la prohibició. Es basa en l'acompanyament, l'educació i la corresponsabilitat i, especialment el paper de les famílies. Un paper que reforcem establint el deure de supervisió activa de l'ús digital dels menors amb el programa d'acompanyament i formació a través d'Andorra Digital. D'altra banda, s'atorga un paper fonamental al sistema educatiu amb la formació en competències digitals dins del currículum escolar.

I aquesta acció preventiva també es complementa amb una resposta penal més contundent davant les noves formes de criminalitat digital. La reforma del Codi Penal actualment a tràmit parlamentari reforça la persecució dels delictes sexuals i de l'assetjament sexual en línia quan afecten menors, amplia la definició de pornografia infantil per adaptar-la a les noves realitats digitals, incorpora mecanismes per combatre qualsevol forma d'explotació sexual a través d'internet i eleva l'edat de consentiment sexual fins als 16 anys.

Perquè la revolució digital només serà un progrés real si som capaços de garantir que els nostres infants i adolescents creixin en un entorn segur. Protegir-los avui és també preparar-los millor per al món de demà.

Per una altra banda, també hem aprofitat la reforma del Codi Penal per alinear-nos amb els estàndards internacionals pel que fa a la lluita contra la corrupció en el sector privat o a la responsabilitat penal de les persones jurídiques, i en concret per donar compliment al Conveni de Mérida i a les recomanacions del Gafi, del Greco i del Moneyval.

Les reformes legals successives que hem anat promovent, com la que acabo d'esmentar, i l'increment any rere any dels membres i dels recursos materials dels diferents cossos vinculats de la seguretat del nostre país, ens permeten no només afiançar la credibilitat i l'homologació internacional d'Andorra, sinó sobretot mantenir les altes cotes de seguretat que ens caracteritzen i a les quals aquest govern no està disposat a renunciar.

I si és essencial disposar d'uns cossos de seguretat moderns i ben dimensionats, també ho és pel que fa a l'altra cara de la moneda, l'Administració de justícia i el Ministeri Fiscal. Per aquest motiu en poques setmanes entrarem a tràmit parlamentari una modificació de la llei qualificada de la Justícia i d'altres normes que ajudaran a tenir una organització judicial cada cop més moderna, eficient i preparada per als reptes que ens depara el futur.

Finalment, no podem obviar que la seguretat també passa per tenir uns serveis d'emergències moderns, coordinats i preparats per donar una resposta ràpida i adequada a qualsevol incidència, sobretot en un context de canvi climàtic on els fenòmens meteorològics extrems cada cop són més habituals.

Amb aquesta voluntat, el Govern continua avançant en la creació del Centre Nacional d'Emergències i en la implantació del telèfon únic, que entraran en funcionament el 2027 i que s'ubicaran a l'edifici Nexus d'Andorra Telecom, aprofitant una infraestructura existent.

Senyores, senyors consellers,

Si hi ha un pilar essencial sobre el qual descansa l'estat del benestar, aquest és sens dubte la salut. Perquè podem parlar d'economia, d'habitatge, d'educació o de cohesió social, però al final tot comença i acaba en la capacitat que tenim com a societat de garantir una vida més llarga, més saludable i amb una atenció sanitària de qualitat per a tothom.

Des del primer dia d'aquesta legislatura hem situat la salut entre les grans prioritats de país. Ho vam fer impulsant el Pacte nacional per a la qualitat, l'eficiència i la sostenibilitat del sistema sanitari, un acord que ens ha permès treballar amb una visió compartida, identificant les necessitats presents però també anticipant els grans reptes del futur.

I si hi ha una idea que ha inspirat bona part de la nostra acció és que el millor sistema sanitari no és només aquell que cura millor, sinó aquell que és capaç d'evitar la malaltia, detectar-la precoçment i acompanyar les persones abans que els problemes de salut esdevinguin més complexos.

Per això hem fet una aposta decidida per la promoció de la salut i la prevenció. Hem impulsat campanyes de sensibilització sobre les addiccions, el consum d'alcohol, l'ús responsable de les pantalles i els hàbits saludables. Hem actualitzat el calendari vacunal incorporant noves vacunes com la varicel·la zòster per a la gent gran i l'ampliació de la vacunació contra el virus del papil·loma humà als nens. Són decisions que reforcen la protecció individual i col·lectiva, i que ens alineen amb els estàndards de salut pública més avançats. Aquesta aposta per la prevenció no és accessòria. És probablement una de les millors inversions que pot fer un sistema sanitari modern.

També hem avançat de manera molt significativa en un dels grans reptes de les societats desenvolupades: l'envelliment de la població. Vivim més anys, i això és una gran notícia. Però aquest èxit ens obliga a adaptar el sistema sanitari perquè les persones puguin envellir amb autonomia, qualitat de vida i dignitat.

Hem consolidat el Servei d'Envelliment i Salut, hem reforçat prestacions vinculades a l'autonomia personal, com les audiopròtesis, els serveis d'òptica o de podologia, i hem desplegat programes específics d'envelliment saludable. Perquè el nostre objectiu no és només viure més anys. És viure'ls millor.

En l'àmbit oncològic també hem fet un pas endavant molt important amb l'aprovació del Pla Oncològic Nacional. Hem consolidat els programes de cribratge, hem creat la Unitat de Patologia Mamària i hem iniciat les actuacions per disposar de noves dependències d'oncologia a l'Hospital.

La lluita contra el càncer exigeix els millors professionals, la millor tecnologia i els millors espais possibles. Però també exigeix proximitat. I precisament aquest ha estat un dels objectius d'aquesta legislatura: que cada vegada més persones puguin ser diagnosticades, tractades i acompanyades al nostre país, evitant desplaçaments innecessaris i reforçant la qualitat assistencial.

Una altra de les grans prioritats d'aquesta legislatura ha estat la salut mental, perquè durant massa temps, aquí i arreu, les malalties mentals han viscut envoltades d'estigma, de silenci i, massa sovint, d'incomprensió. Avui sabem que la salut mental és tan important com la salut física i que requereix la mateixa atenció, els mateixos recursos i el mateix compromís institucional.

Per això hem continuat desplegant el Pla integral de salut mental i addiccions, hem aprovat l'Estratègia nacional de lluita contra el suïcidi, hem creat la línia verda de prevenció de conductes suïcides i el xat de suport emocional per a joves, i hem reforçat la psicologia ambulatoria finançada públicament.

Hem traslladat les consultes de salut mental fora de l'hospital, creant el Centre de Salut Mental i Addiccions, hem impulsat equips d'atenció comunitària, hem desenvolupat recursos residencials que permeten afavorir l'autonomia i la inclusió de les persones amb problemes de salut mental i el futur centre de salut mental ubicat a la Seu d'Urgell ens permetrà oferir un recurs residencial i propra especialitzat per a persones amb problemes de salut mental que requereixen aquest tipus de recurs.

Però cap d'aquests avenços seria possible sense els professionals sanitaris. Metges, infermeres, auxiliars, psicòlegs, farmacèutics, tècnics i tots aquells que cada dia sostenen el nostre sistema de salut. Per això hem treballat per millorar les seves condicions laborals, reforçar la seva formació i fer d'Andorra un país capaç d'atraure i retenir talent sanitari, amb fites tan complexes i alhora necessàries com el nou conveni col·lectiu del personal del SAAS o la revalorització de les tarifes de responsabilitat de la CASS.

Perquè la qualitat de la nostra sanitat depèn, abans que res, de la qualitat humana i professional de les persones que la fan possible.

També hem apostat per la recerca i la innovació com a eines imprescindibles per continuar avançant. La creació de l'Institut Universitari de Recerca en Salut de la Universitat d'Andorra i els convenis amb centres de referència internacionals ens permeten generar coneixement propi i orientar les polítiques públiques sobre bases científiques sòlides.

A més, s'han reforçat convenis amb institucions de referència com l'Institut Guttmann i l'Hospital Clínic, i s'han establert circuits específics de recerca per al SAAS.

Paral·lelament, hem continuat modernitzant les infraestructures sanitàries. Hem reforçat l'atenció primària amb nous equipaments a Canillo i Ciutat de Valls, hem ampliat serveis al Pas de la Casa i hem impulsat noves formes d'atenció com l'hospitalització domiciliària, la cirurgia major ambulatòria o les unitats de diagnòstic ràpid.

Hem continuat millorant les infraestructures assistencials de l'hospital, amb actuacions en consultes externes, pediatria, oncologia, salut mental, intervencionisme cardiovascular, i altres espais clau per a l'atenció dels pacients. Alhora, hem prioritzat nous equipaments per oferir el millor servei possible, com el TAC i el mamògraf. I hem previst incorporar en breu la cirurgia robòtica i la ressonància magnètica a l'hospital respon a aquesta voluntat de tecnificar el sistema quan això aporta més precisió, més seguretat i més capacitat resolutiva.

També hem avançat en la digitalització i modernització del sistema sanitari amb noves funcionalitats de l'*App* Andorra Salut, la implantació progressiva de la recepta electrònica i noves eines que milloren la seguretat i l'eficiència assistencial.

Paral·lelament, hem avançat en reformes legislatives clau, com la Llei de l'oblit sanitari que ja és una realitat, la Llei d'ordenació farmacèutica que es troba a tràmit parlamentari i la futura Llei del SAAS, amb un objectiu clar: preservar la qualitat, l'eficiència i la sostenibilitat d'un dels principals pilars del nostre estat del benestar.

Conselleres i consellers,

La sanitat és probablement una de les expressions més tangibles del contracte social que ens uneix. És la garantia que, davant la malaltia, ningú no queda sol. És la certesa que el lloc on hem nascut o la nostra situació econòmica no determinaran la qualitat de l'atenció que rebrem.

Per això hem defensat sempre una sanitat basada en la qualitat, en la prevenció, en la proximitat i en l'excel·lència professional. I per això continuarem treballant perquè Andorra mantingui allò que és un dels seus principals actius col·lectius: un sistema sanitari de qualitat, accessible, modern i preparat per afrontar els reptes del futur sense renunciar als nivells d'excel·lència que la ciutadania mereix.

La fortalesa d'un país també es mesura, però, per la manera com protegeix les persones més vulnerables i per la seva capacitat d'acompanyar la ciutadania en totes les etapes de la vida.

Aquesta és la visió que guia l'acció del Govern en matèria d'afers socials: construir una Andorra més inclusiva, més cohesionada i més humana.

Durant aquest darrer any hem continuat avançant amb determinació en polítiques socials que responen als grans reptes del nostre país: l'envelliment progressiu de la població, la protecció dels infants i els adolescents, l'ampliació dels drets de les persones amb discapacitat, i el reforç de les ajudes socials destinades a les persones que més ho necessiten.

En primer lloc, vull destacar l'esforç que estem fent per donar resposta a l'envelliment de la població. Aquest és un dels grans reptes de present i de futur, i el Govern hi està actuant amb responsabilitat i visió estratègica.

L'any passat vam destinar sis milions d'euros a la concertació de places per a la gent gran i enguany ja disposem de 402 places concertades en centres socio-sanitaris i centres de dia, una xifra que demostra el compromís ferm amb l'atenció i el benestar de la nostra gent gran. Però no ens aturem aquí. Continuem ampliant recursos i places, especialment a través de nous projectes estratègics com la futura residència d'Encamp, gràcies a la iniciativa privada, on el Govern concertarà el 55% de les noves places disponibles, és a dir, 70 places més, o una possible nova residència a Ordino mitjançant un projecte de col·laboració publicoprivada.

Aquesta aposta per reforçar l'atenció a la gent gran també es tradueix en la millora dels serveis d'atenció domiciliària. El Servei d'Atenció Domiciliària, gràcies a la incorporació de nou personal i a la col·laboració amb una empresa especialitzada, ha eliminat les llistes d'espera i ha pogut ampliar els horaris d'atenció als usuaris, que arriben als 167. Això significa més autonomia, més qualitat de vida i més suport per a les famílies.

A més, hem impulsat iniciatives innovadores per combatre la solitud no desitjada, una realitat que afecta moltes persones grans. El projecte RADARS, posat en marxa aquest mateix mes de maig a Andorra la Vella, compta ja amb la implicació de 40 comerços col·laboradors i 10 voluntaris coordinats pel Ministeri d'Afers Socials. És un exemple clar de com les polítiques socials també es construeixen des de la proximitat, la comunitat i la solidaritat, i esperem que ben aviat s'estengui a totes les parròquies.

Paral·lelament, continuem treballant conjuntament amb el teixit associatiu i les entitats socials del país per planificar i reforçar els recursos i serveis destinats a la població, amb iniciatives com l'Arca d'Aixovall, els establiments socials i socio-sanitaris o els pisos amb serveis.

La protecció dels infants i adolescents és també una prioritat absoluta per aquest Govern. Treballem perquè els nens i joves del nostre país creixin en entorns segurs, protegits i amb totes les garanties.

Per donar més oportunitats a les famílies que volen adoptar un infant, hem signat un conveni amb Costa d'Ivori i ja hem signat un nou acord amb Mèxic. Al mateix temps, aquest mes de juny hem aprovat la modificació del Reglament d'adopcions per adaptar-lo a la Llei qualificada dels drets dels infants i els adolescents i a la Llei de la persona i de la família.

També fem passos endavant en la lluita contra la victimització secundària dels infants víctimes de violència o abusos. Aquest any 2026 iniciarem el projecte d'un equipament públic inspirat en el model *Barnabus*, un espai especialitzat que permetrà atendre els infants en un entorn segur, coordinat i adaptat a les seves necessitats. Aquest projecte dona compliment a la Llei qualificada dels drets dels infants i els adolescents i representa un avenç fonamental en la manera d'acompanyar i protegir els menors durant els processos judicials.

Aquest Govern també ha situat la inclusió i la igualtat d'oportunitats al centre de l'acció política.

El desembre del 2025 vam aprovar la Llei d'accessibilitat universal, una llei cabdal per avançar cap a una Andorra plenament inclusiva. Actualment treballem en el desenvolupament reglamentari de la norma, amb la creació del Reglament de la Comissió d'accessibilitat i del Reglament d'accessibilitat.

L'objectiu és clar: garantir la màxima autonomia de totes les persones, eliminar barreres i promoure la no discriminació en tots els àmbits de la societat.

En aquesta mateixa línia, tot just acabem d'entrar a tràmit parlamentari la nova Llei de garantia dels drets de les persones amb discapacitat. Aquesta llei incorpora totes les recomanacions formulades pel Comitè de les Nacions Unides dels drets de les persones amb discapacitat i adapta la legislació nacional als estàndards internacionals més avançats en matèria de drets, dignitat, autonomia i inclusió. És una llei que representa un canvi de paradigma: passem de parlar d'assistència a parlar de drets, d'autonomia personal i de plena participació social.

Senyores i senyors consellers,

Quan parlem de salut i protecció social, no podem defugir mencionar dos dels grans reptes que tenim plantejats com a país.

En primer lloc, el de garantir la sostenibilitat del nostre sistema de pensions públic. En aquest àmbit, tenim des del Govern plena confiança en la tasca que està desenvolupant el Grup Parlamentari Demòcrata en el marc de comissió especial que va crear a aquest efecte. Sabem que els ponts de diàleg estan oberts amb alguns consellers de l'oposició, i esperem que es pugui elevar a aquesta cambra una reforma consensuada abans que acabi aquesta legislatura en una qüestió que ningú discuteix ja que és essencial i inajornable.

En segon terme, vull referir-me a una qüestió que exigeix, igualment, responsabilitat, sensibilitat i sentit d'Estat, a saber la reforma del tractament penal de la interrupció voluntària de l'embaràs.

No som partidaris de l'immobilisme. Al contrari. Estem convençuts que les institucions només es preserven si són capaces d'evolucionar amb la societat a la qual estan destinades a servir. Però aquesta evolució ha de fer-se amb prudència, amb diàleg i amb la voluntat de construir solucions duradores. Per això continuem treballant per avançar cap a la despenalització de l'avortament amb l'objectiu de donar una resposta que faci compatible la defensa dels drets sexuals i reproductius de les dones i la preservació del nostre marc institucional.

Ho fem des de la convicció que cap dona no ha de veure's exposada, ni tan sols potencialment, a una resposta penal per una decisió tan difícil i traumàtica, i que Andorra ha de continuar avançant en el reconeixement efectiu dels drets de les dones, però també des de la mateixa convicció que posar en risc la institució del copríncipat seria un autèntic arrauxament.

Com podem dir alhora que cal preservar la nostra idiosincràsia, la nostra identitat, i voler renunciar de manera aventurista a un element central i configurador d'aquesta identitat des de fa més de set segles? Nosaltres no cometrem aquest error ni estem disposats fer eleccions dicotòmiques. I això en cap cas significa que no mantinguem intacte el nostre compromís de trobar una solució que permeti fer un pas endavant en la qüestió de la interrupció voluntària de l'embaràs.

Conselleres i consellers generals,

Hi ha un proverbi xinès que diu: ‘Si planifiques per a una dècada, planta arbres; si planifiques per a tota la vida, educa una persona’.

Si hi ha una política pública que defineix el futur d'un país, és l'educació. Perquè les infraestructures es construeixen. Les lleis es modifiquen. Les polítiques evolucionen. Però el futur d'una societat depèn, sobretot, de la formació, dels valors i de les oportunitats que som capaços d'oferir a les noves generacions.

Per aquest motiu, l'educació ha continuat sent una prioritat estratègica d'aquest Govern al llarg de tota la legislatura.

I ho hem fet preservant una de les grans singularitats institucionals d'Andorra: la convivència de tres sistemes educatius públics, gratuïts i de qualitat. Una singularitat, sigui dit de passada, que es veuria també seriosament compromesa si ens deixem endur per la temptació de posar fi al nostre sistema institucional.

En tot cas, hem consolidat aquesta realitat mitjançant la renovació del conveni educatiu amb França i mantenint una estreta col·laboració amb Espanya, reforçant així un model que és una autèntica fortalesa de país i un exemple de pluralitat, cooperació i obertura al món.

Però preservar el model no significa quedar-se immòbils. Al contrari. Durant aquesta legislatura hem iniciat una profunda reflexió sobre el futur del sistema educatiu andorrà. Una reflexió que no parteix de la voluntat de trencar amb allò que funciona, sinó precisament de reforçar-lo, actualitzar-lo i adaptar-lo als reptes del segle XXI.

No estem parlant d'una ruptura del sistema educatiu andorrà. Estem parlant d'una evolució coherent amb els seus valors fundacionals. D'una revisió que ens permetrà continuar millorant la qualitat de l'ensenyament, reforçar les competències dels alumnes i adaptar les metodologies educatives a les necessitats de la societat actual.

En aquesta línia, hem impulsat un ambiciós procés d'avaluació interna i millora contínua del sistema educatiu, basat en dades objectives, indicadors de qualitat i nous instruments de governança. Aquest treball es reforçarà aquest mateix any amb la col·laboració de l'OCDE per continuar millorant el lideratge educatiu i l'eficiència dels nostres centres.

Perquè el nostre objectiu és clar: que cada alumne surti de l'escola millor preparat, amb més competències i amb més eines per afrontar els reptes personals i professionals del futur.

Aquesta mateixa voluntat de connectar l'educació amb les necessitats reals del país ens ha portat a impulsar una transformació profunda de la Formació Professional.

Hem creat l'Observatori de la Formació Professional per adaptar permanentment l'oferta educativa a les necessitats del mercat laboral i aquest proper setembre obrirà les portes la nova Escola d'Oficis d'Andorra a la Massana, una iniciativa que permetrà reforçar les competències tècniques dels joves i generar noves oportunitats d'inserció laboral en sectors estratègics per al país.

Paral·lelament, hem continuat invertint en la qualitat del sistema educatiu reforçant l'estabilitat dels equips docents. Entre els cursos 2022-2023 i 2026-2027 s'hauran convocat més de cent places del Cos d'Educació, reduint la temporalitat i consolidant equips més estables als centres educatius.

També hem avançat en l'avaluació externa dels centres i en la modernització dels marcs de referència del sistema educatiu, amb l'objectiu de disposar d'un model cada vegada més sòlid, exigent i orientat als resultats.

I aquesta transformació educativa també passa per la universitat i pel coneixement.

L'ampliació del campus de la Universitat d'Andorra a l'antiga Fàbrica Reig reforça la capacitat de creixement de la nostra universitat pública i consolida el seu paper com a motor de talent, recerca i innovació. Al mateix temps, la nova Estratègia Nacional de l'Ensenyament Superior ens permetrà orientar el desenvolupament universitari d'acord amb les necessitats reals del país i reforçar la qualitat i el reconeixement internacional del sistema.

També hem continuat avançant cap a una educació més inclusiva i més equitativa. Les ajudes a l'estudi, els ajuts per a material escolar, els ajuts de menjador, les beques i els diferents instruments de suport a les famílies han continuat garantint que cap infant o jove vegi limitat el seu dret a l'educació per motius econòmics. Perquè l'excel·lència educativa només té sentit si va acompanyada d'equitat.

I finalment hem volgut afrontar un dels grans reptes educatius del nostre temps: la relació entre tecnologia i aprenentatge.

Hem desplegat el Pla Integral per al Bon Ús de la Tecnologia en Educació, hem substituït els *iPads* per *Chromebooks* a la segona ensenyança, hem reforçat el control pedagògic dels dispositius digitals i hem impulsat noves accions d'alfabetització digital i d'intel·ligència artificial dirigides tant a alumnes com a docents i famílies.

Per això deia que treballeu per preservar allò que funciona, corregir allò que cal millorar i preparar el nostre sistema educatiu per als reptes del futur.

Perquè el millor llegat que podem deixar a les pròximes generacions no són només infraestructures o equipaments. És una educació de qualitat, inclusiva i exigent. Una educació capaç d'oferir a cada infant i jove les eines necessàries per construir el seu propi projecte de vida.

Durant aquesta legislatura, el Govern ha assumit un compromís clar i inequívoc: construir una Andorra més justa, més cohesionada i més participativa. Un país on la igualtat d'oportunitats no sigui només una declaració d'intencions, sinó una realitat tangible; on la ciutadania no sigui només espectadora, sinó protagonista activa de les decisions col·lectives; i on la transparència i la qualitat democràtica esdevinguin pilars essencials de l'acció pública.

És amb aquesta voluntat que hem impulsat una profunda reorganització de la Secretaria d'Estat d'Igualtat i Participació Ciutadana. Una reorganització no només administrativa, sinó també política i estratègica, destinada a dotar el país d'una estructura moderna, transversal i eficaç, capaç de donar resposta als grans reptes socials del present i del futur.

Hem volgut passar de les paraules als fets. I ho hem fet desplegant, amb determinació, la Llei 6/2022 per a l'aplicació efectiva del dret a la igualtat de tracte i d'oportunitats i a la no-discriminació entre dones i homes. Una llei que representa un punt d'inflexió en la manera d'entendre la igualtat entre dones i homes.

En aquest marc, hem aprovat, conjuntament amb els set comuns i l'Institut Andorrà de les Dones, un programa quadriennal que fixa les prioritats estratègiques en matèria d'igualtat. Perquè les grans transformacions només són possibles des de la cooperació institucional i des d'una visió compartida de país.

També hem posat en marxa eines concretes i efectives: el registre dels plans d'igualtat, la guia per facilitar-ne la implementació i el registre de la bretxa salarial. Instruments que ens permeten avançar cap a una societat més transparent, més justa i més equitativa.

I hem estat contundents davant qualsevol forma de discriminació o violència. Per això hem aprovat les disposicions mínimes relatives a la prevenció i abordatge de l'assetjament sexual i per raó de sexe, tant en el sector privat com dins la mateixa Administració. Perquè no podem exigir exemplaritat a la societat si les institucions públiques no són les primeres a garantir espais laborals segurs, respectuosos i lliures d'abús.

Aquesta acció política també s'ha traduït en la creació del distintiu d'igualtat de gènere, la qual cosa serà una realitat en les properes setmanes, per reconèixer aquelles entitats que entenen que la igualtat no és una obligació burocràtica, sinó un valor que millora les organitzacions i enforteix el conjunt del país.

Però sabem que les lleis, per si soles, no transformen la societat. La transformació real requereix educació, sensibilització i capacitació. Per això hem reforçat la formació especialitzada dels professionals que intervenen en situacions vinculades a la igualtat i la violència de gènere.

Un dels grans avenços d'aquesta legislatura ha estat també l'impuls de la Llei per al foment de la corresponsabilitat familiar i de la igualtat de tracte i d'oportunitats entre dones i homes.

Aquesta llei representa un canvi de paradigma. Per primera vegada, abordem de manera estructural la necessitat de repartir de forma més equilibrada les responsabilitats familiars i de cura. Perquè no hi pot haver igualtat real mentre les desigualtats dins l'àmbit domèstic continuïn condicionant les oportunitats professionals i personals de moltes dones.

Ho hem fet, a més, amb responsabilitat i amb voluntat de consens, establint una implementació progressiva que garanteix seguretat jurídica i facilita l'adaptació dels agents econòmics i socials.

Pel que fa a la participació ciutadana, aquesta legislatura també ha marcat un abans i un després. Hem apostat per una democràcia més oberta, més deliberativa i més madura. Una democràcia que escolta, que dialoga i que incorpora la ciutadania en la definició de les polítiques públiques.

És en aquest context que hem consolidat la Visura Ciutadana com un espai estable de reflexió i participació col·lectiva. Una iniciativa innovadora que ja compta amb dues edicions i que demostra que la ciutadania vol implicar-se quan se li ofereixen canals reals i útils de participació.

També hem aprovat el Pla director de participació ciutadana i hem elaborat eines pràctiques per facilitar l'aplicació del Reglament de participació ciutadana. Perquè la participació no pot dependre només de la voluntat política puntual: ha de formar part de la cultura institucional del país.

Hem treballat igualment per capacitar els treballadors públics i dotar-los de recursos que permetin incorporar mecanismes participatius en la seva acció quotidiana. I hem impulsat la Comissió Operativa de Participació Ciutadana per garantir una coordinació transversal entre departaments i reforçar la coherència de les polítiques públiques.

Però si hi ha una iniciativa que simbolitza especialment aquesta nova manera d'entendre la democràcia, és el gran procés participatiu sobre el futur d'Andorra. Un procés ambiciós, plural i innovador, orientat a construir una visió compartida del país davant els grans reptes globals que afrontem com a societat.

En una primera fase, vam organitzar sessions parroquials i multisectorials que van permetre recollir idees, preocupacions i propostes de futur de ciutadans i agents socioeconòmics. I en una segona fase vam constituir una assemblea ciutadana formada per 50 persones escollides per sorteig estratificat, garantint així la pluralitat i representativitat de la societat andorrana.

Aquest model de democràcia deliberativa ens situa al nivell dels països més avançats en innovació democràtica. Perquè creiem que els grans reptes col·lectius només es poden afrontar incorporant mirades diverses i fomentant espais de debat rigorós, plural i constructiu.

Encara queda camí per recórrer, però avui Andorra és un país més preparat per afrontar el futur amb cohesió, amb confiança i amb una ciutadania cada vegada més implicada en la construcció del projecte col·lectiu que compartim.

Conselleres i consellers generals,

La cultura és allò que ens explica qui som. És la memòria que ens uneix, la llengua que compartim, el patrimoni que hem heretat i la creativitat que projectem cap al futur. I és precisament per això que durant aquesta legislatura hem volgut situar la cultura al centre de l'acció pública, no només com un element d'identitat, sinó també com una eina de cohesió social, de projecció internacional i de desenvolupament del país.

La primera expressió d'aquesta voluntat és la llengua. El català és molt més que la nostra llengua oficial. És l'element central de la nostra identitat col·lectiva i el principal instrument de cohesió social en una societat cada vegada més diversa i oberta al món. Per aquest motiu, hem aprovat el Pla d'Acció Nacional per la Llengua 2026-2028, un full de ruta compartit amb els comuns i amb el conjunt dels agents implicats que ens permetrà reforçar l'aprenentatge, l'ús social i la presència del català en tots els àmbits de la vida pública.

Amb aquesta planificació rigorosa, que es fonamentarà científicament en els resultats de la nova Enquesta de coneixements i usos lingüístics que s'està duent a terme actualment i els resultats de la qual tindrem aquesta mateixa tardor, el Govern, juntament amb tots els altres membres del Consell Nacional per la Llengua, reafirma que el català és l'element central de la nostra identitat i el motor de la cohesió social.

Però la identitat d'un país també es construeix a través del seu patrimoni. El patrimoni cultural és molt més que el llegat del passat: és una eina per comprendre qui som, reforçar la nostra identitat col·lectiva i transmetre aquest coneixement a les generacions futures. Per això continuem treballant en una política patrimonial que combina la recerca, la protecció i la divulgació, amb una mirada moderna i alineada amb els estàndards internacionals. En aquest marc, seguim treballant en la nova Llei del patrimoni cultural i impulsem noves eines de conservació, com el pla PRESERVA, alhora que ampliem la protecció dels nostres paisatges culturals i dels béns que formen part del patrimoni nacional.

Aquest compromís també es tradueix en una intensa activitat de recerca i posada en valor del nostre llegat històric. La consolidació de la Ruta dels Orris, la recent identificació del Castell de Bragafolls o la presentació, prevista per a aquesta tardor, de l'Enciclopèdia del Romànic a Andorra, la candidatura dels testimonis materials de la construcció de l'Estat dels Pirineus a Patrimoni Mundial de la UNESCO i la recuperació d'espais emblemàtics de la nostra història recent, com l'Espai Memòria de Ràdio Andorra o el futur espai interpretatiu de CATSA, en són exemples palesos. En aquesta línia, també hem iniciat la planificació de la futura intervenció de Casa Rosell a Ordino per rehabilitar-ne els espais i donar-los un ús adequat.

També hem promogut la primera Llei d'arxius i patrimoni documental, reforçant la preservació de la nostra memòria col·lectiva i avançant en la digitalització dels fons de l'Arxiu Nacional. Perquè un país que coneix la seva història és un país que entén millor el seu futur.

Aquesta mateixa mirada de futur és la que ha guiat les polítiques de promoció cultural. Hem reforçat el suport als creadors, hem impulsat nous programes de projecció internacional, hem facilitat la participació dels artistes andorrans en xarxes professionals internacionals i hem creat el primer mercat professional d'arts escèniques i arts visuals del país. Alhora, treballem en la reforma de l'Estatut de l'Artista i en l'actualització de la legislació sobre drets d'autor per adaptar-la a les noves realitats digitals i garantir una millor protecció dels nostres creadors.

També hem modernitzat els nostres museus i monuments, dotant-los d'un primer pla estratègic de país i impulsant projectes tan importants com la renovació integral de la Farga Rossell.

El projecte del Museu Nacional d'Andorra també ha avançat significativament durant el 2025 i el 2026 amb l'elaboració dels documents conceptuals i metodològics. Aquests treballs han permès definir les bases museològiques, narratives i estratègiques del futur equipament, així com establir una primera aproximació al model de museu que es vol impulsar.

L'objectiu ara és consolidar i validar institucionalment els avantprojectes museològics conceptuals elaborats fins a la data, incorporant-hi aportacions internes i externes –molt especialment, d'institucions de referència en l'àmbit cultural i patrimonial– i definint un marc compartit per al desenvolupament futur del Museu Nacional.

Possiblement, la política que més directament connecta amb la salut, la cohesió i la qualitat de vida és l'esport.

Avui més del 70% de la població practica activitat física almenys una vegada per setmana. És una dada positiva, però la nostra ambició és anar més enllà. Volem que l'esport sigui realment accessible per a tothom i que continuï sent una eina de salut pública, d'inclusió i de cohesió social.

Per això, durant aquesta legislatura hem continuat treballant perquè la pràctica esportiva sigui cada vegada més accessible i arribi a tots els col·lectius. Programes com Mou-te per la teva Salut ens han permès apropar l'activitat física als joves, a les persones més vulnerables i al conjunt de la ciutadania, reforçant la idea que l'esport és una eina de benestar i de prevenció.

Al mateix temps, hem reforçat el suport a les federacions esportives, als clubs i als tècnics, aportant-los més estabilitat i més capacitat de planificació perquè puguin continuar desenvolupant la seva tasca amb garanties. També hem continuat apostant pel talent esportiu a través del Centre de Tecnificació Esportiva d'Andorra i dels programes d'alt rendiment,

que permeten a cada vegada més esportistes desenvolupar el seu potencial i representar el país al màxim nivell. En concret, hem incrementat un 8% la dotació destinada a les subvencions esportives, fins a assolir prop de 4,8 milions d'euros anuals.

Paral·lelament, hem invertit en la millora dels equipaments esportius i en la modernització de les instal·lacions, perquè disposar d'espais adequats és una condició indispensable per fomentar la pràctica esportiva i donar resposta a les necessitats dels esportistes i de la ciutadania.

Perquè l'esport és molt més que competició. És una escola de superació, de respecte i de convivència. I és també una eina fonamental per construir una societat més saludable, més inclusiva i més cohesionada.

Aquesta legislatura hem aprovat el primer Pla Nacional de Joventut 2025-2028, construït amb la participació dels mateixos joves i dels diferents actors implicats. Un pla que situa al centre l'emancipació, la participació i l'autonomia juvenil.

Perquè sabem que els joves no només són el futur. Són també el present. I la millor manera de construir una societat forta és oferir-los oportunitats reals per formar-se, treballar, emancipar-se i desenvolupar el seu projecte de vida.

Per això continuem reforçant les polítiques d'orientació acadèmica i professional, impulsant iniciatives com Andorra Connecta, millorant els programes de suport a l'emancipació i fomentant el voluntariat com una eina de participació, compromís i cohesió social.

La cultura, l'esport i la joventut comparteixen un mateix objectiu: construir una societat més cohesionada, més preparada i més orgullosa d'allò que és.

Perquè un país no es construeix només amb infraestructures o amb indicadors econòmics.

També es construeix amb una llengua viva, amb un patrimoni preservat, amb creadors que innoven, amb joves que participen i amb ciutadans que comparteixen valors comuns. I aquest és, també, una part essencial del país que volem deixar a les generacions futures.

Senyores i senyors consellers,

En efecte, moltes de les decisions que prenem avui no estan pensades només per donar resposta als reptes immediats. Estan pensades, sobretot, per ampliar les oportunitats de les generacions que vindran. Perquè els nostres joves puguin formar-se millor, emprendre amb més facilitats, desenvolupar el seu projecte professional sense haver de renunciar a viure al

seu país i competir en igualtat de condicions en un món cada vegada més obert i interconnectat.

I si hi ha una decisió que transcendeix aquesta legislatura i que influirà de manera determinant en les properes dècades, és la relació que Andorra decidirà establir amb la Unió Europea. És una decisió que no hauria de pertànyer a una majoria ni a una legislatura. Pertany a la història d'Andorra.

En tots aquells àmbits en els que Andorra ja s'ha integrat amb la UE, els resultats observables són, en tots els casos, favorables al nostre país. L'Acord no és una renúncia a la sobirania sinó una eina per exercir-la millor: la sobirania s'exerceix podent seure a la taula on es prenen les decisions que ens afecten. L'Acord ens proporciona aquest seient, que avui no tenim.

Diversificar l'economia d'Andorra, internacionalitzar les empreses o oferir oportunitats acadèmiques o professionals als nostres joves a Andorra i al conjunt de la UE no són opcions. Són necessitats imperioses. També ho és que les singularitats d'Andorra es trobin reconegudes en un acord internacional. Pot semblar una paradoxa, però la millor manera de preservar les especificitats d'Andorra és aquest Acord d'associació.

Les generacions que ens van precedir van saber prendre decisions que van transformar Andorra: la Constitució, l'ingrés a les Nacions Unides, l'obertura econòmica o l'acord monetari amb la Unió Europea. Ara ens correspon decidir quin paper volem que Andorra ocupi a l'Europa del segle XXI.

L'acord negociat amb la Comissió Europea és un bon acord. Podria ser millor? Alguns diran que sí, però després d'un procés de negociació llarg, complex i molt exigent, podem estar molt satisfets amb el resultat, que s'alinea amb els objectius (i en algun cas el supera) que s'havia marcat a l'inici de la negociació.

El Govern sempre ha estat clar sobre la seqüència prevista per a la ratificació de l'Acord. Ho portàvem al programa electoral del 2023 i ens hi cenyim: signatura de l'Acord quan el Consell de la UE hagi finalitzat les seves discussions internes (per poder disposar finalment d'un text totalment estabilitzat), vot del Parlament Europeu (per tenir la certesa que totes les institucions europees s'hauran manifestat favorablement), celebració del referèndum a Andorra amb una campanya informativa prèvia àmplia (per respondre a la part de la ciutadania que es declara poc o gens informada), i ratificació per part del Consell General si el referèndum ha estat favorable a l'Acord.

No hem variat mai aquesta seqüència i serà la que s'acabi aplicant, almenys fins on ens porti aquesta legislatura, mal els pesi als que dins i fora d'aquesta cambra, volen fer ús d'aquesta qüestió per desgastar el Govern o potenciar els seus resultats electorals futurs. I ho vam decidir així no pas per mena de càlcul polític, sinó perquè és la més adient per assegurar un vot informat i sense incerteses relacionades amb la posició final que pugui tenir la UE.

El compromís de consultar la ciutadania és vigent. Sempre ho ha estat. I es mantindrà fins al final, lligat a la seqüència que s'ha recordat prèviament. Abans de finals de juliol el Govern aprovarà el Reglament de regulació del referèndum consultiu. Aquesta aprovació demostra, juntament amb els crèdits pressupostaris que s'incorporaran en el pressupost de l'any 2026, que tot estarà disposat per poder celebrar la consulta políticament vinculant si les condicions es troben reunides a aquest efecte.

El procediment en el si del Consell de la UE s'ha allargat molt més del que totes les parts implicades prevèiem. Ens pot semblar injust, desafortunat o malavingut. Però el procediment d'unanimitat que regeix l'aprovació i la conclusió d'acords d'associació per part de la UE comporta, a vegades, discussions complexes que no es poden anticipar. Andorra no participa directament d'aquests debats i doncs, no ha tingut ascendent directe sobre el calendari.

Però si alguna cosa hem après, ho hauríem d'haver après de les dificultats per culminar aquesta llarga negociació, és que ben al contrari del que afirmen alguns, sigui per ignorància, sigui per estratègia electoral, i no sé quin dels dos motius és pitjor, una renegociació de l'Acord d'associació és inconcebible. És aquest acord o cap acord. I cap acord és veritablement cap acord, tampoc els acords sectorials que han estat vigents fins ara. Ho ha dit el copríncep francès, ho ha dit el primer ministre de Portugal, ho ha dit la directora gerent de l'FMI i ho ha dit en diverses ocasions el Consell Europeu en les seves conclusions quan s'adreça a Mònaco.

Fa només unes dècades, Andorra era un país que observava el món des de la distància. Avui, Andorra és un país que participa, que proposa, que contribueix i que és escoltat en l'escena internacional. Hem demostrat que la dimensió d'un Estat no determina la seva capacitat d'influència, perquè la credibilitat internacional no depèn de la mida del territori, depèn, sobretot, de la coherència dels principis, de la fiabilitat dels compromisos i de la capacitat de defensar una veu pròpia en un món cada vegada més complex.

Durant aquests darrers anys hem consolidat una política exterior que respon plenament als valors fundacionals del nostre país: el diàleg, la cooperació, la pau i el multilateralisme. Una política exterior que hem definit amb un concepte que avui ja forma part de la identitat internacional d'Andorra: la neutralitat activa, que no és indiferent, ni equidistant, ni vol dir mirar cap a una altra banda davant de les injustícies. És mantenir la nostra vocació pacífica sense renunciar a la defensa del dret internacional.

És entendre que un país petit també té la responsabilitat moral de prendre posició quan es vulneren els principis fonamentals de la convivència internacional.

Per això, des de l'inici de la guerra d'agressió de Rússia contra Ucraïna, Andorra s'ha alineat amb les sancions europees i ha defensat de manera inequívoca la sobirania, la integritat territorial dels estats i el respecte del dret internacional humanitari.

I pel mateix motiu hem condemnat el terrorisme, hem exigit l'alliberament dels ostatges del 7 d'octubre i hem denunciat reiteradament la tragèdia humanitària que viu Gaza, participant activament en els esforços internacionals per assolir una pau justa i duradora basada en la solució dels dos estats. Per aquesta raó vam decidir reconèixer Palestina al setembre del 2025, juntament amb altres nou països occidentals, però no com un xec en blanc, sinó sota determinades condicions taxatives que, malauradament, encara no es compleixen plenament.

La nostra veu pot ser modesta, però és una veu coherent i en política internacional aquesta coherència també és sinònim de credibilitat. Una credibilitat que ens ha permès guanyar pes en les institucions multilaterals fins a tenir, l'any passat, una de les vicepresidències de l'Assemblea General de les Nacions Unides.

També hem sabut convertir la nostra realitat de país de muntanya en una causa internacional. La celebració a Andorra de la Setena Reunió Global de l'Aliança per a les Muntanyes, amb participants de quaranta-cinc països, i l'adopció de la Declaració d'Andorra sota el lema "Muntanyes per al futur, turisme sostenible, comunitats pròsperes", han situat el nostre país al centre del debat internacional sobre sostenibilitat i canvi climàtic.

Però la política exterior també és proximitat i cooperació amb els nostres veïns, i potser és en aquesta vessant de la diplomàcia que se'n deriva una traducció més concreta en la vida quotidiana de les persones. Per aquest motiu:

- Hem consolidat el Diàleg amb Occitània, del qual celebrarem el desè aniversari a l'octubre d'aquest any.
- Hem reforçat l'entesa amb Catalunya amb la creació del Pla de treball Andorra-Catalunya 2026-2030, que contempla projectes com l'Agrupació Europea de Cooperació Territorial dels Pirineus.
- Hem treballat estretament amb França amb motiu del tall de carretera de la RN20.
- Hem reforçat la cooperació amb França en matèria educativa mitjançant la renovació del conveni d'educació.
- Hem signat amb Espanya l'acord per a la nova interconnexió elèctrica de 220 kV, estratègica per a la seguretat energètica del país.
- I hem impulsat iniciatives conjuntes que permeten abordar reptes compartits en infraestructures, mobilitat, economia, agricultura, medi ambient i seguretat.

Al mateix temps, hem continuat treballant perquè Andorra sigui un país plenament homologat i respectat. Avui tenim relacions diplomàtiques amb 166 estats, disposem de convenis de no doble imposició amb vint-i-dos països i continuem ampliant la nostra xarxa internacional per facilitar les oportunitats de les nostres empreses i reforçar la nostra economia.

Senyores conselleres i senyors consellers,

El debat d'orientació política serveix per fixar el rumb del Govern durant els propers mesos i per fer balanç de l'acció de l'Executiu i de la dinàmica parlamentària del darrer any; com a mínim. Però, evidentment, perquè aquest balanç i aquesta anàlisi puguin ser complets -i perquè l'acció política que se'n derivi pugui ser eficaç- sovint és necessari repassar no només el darrer any, sinó el conjunt de la legislatura; o les legislatures.

L'orientació política de l'Executiu hagués restat incompleta si avui m'hagués limitat a parlar dels anys en què jo he estat cap de Govern. Em sembla inevitable referir-me també a les dues legislatures dels governs del senyor Antoni Martí i, per tant, als més de 15 anys de majories i governs demòcrates.

Crec que és interessant comparar quina era l'Andorra que el cap de Govern Martí i el seu equip ens vam trobar els anys 2011, 2012 i 2013 i l'Andorra de l'actualitat, del 2025, el 2026 i les previsions per al 2027. I és interessant perquè sovint -i això és molt humà i molt comprensible- tendim a minimitzar o oblidar els problemes del passat per magnificar els problemes del present.

El 2013, després de sis anys de crisis i recessions, l'economia andorrana va tocar fons. El juny d'aquell any, amb una població assalariada que amb prou feines arribava a 35.000 treballadors hi havia registrades al país 3.282 persones aturades. Una taxa d'atur del 9,3%. El juny del 2025 (del 2026 encara no tenim les dades) les persones aturades al país eren 518, sobre una població assalariada de 46.054 persones. Una taxa d'atur, per tant, de l'1,1%.

El 2013, aquelles 3.282 persones aturades -i les més de 4.000 que havien marxat del país des del 2007- no estaven preocupades pel cost de la vida ni per la pèrdua de poder adquisitiu dels salaris; perquè de salari no en tenien.

El salari mitjà era el 2013 de 1.995 euros mensuals i el 2025 es va tancar amb 2.680 euros mensuals. Evidentment en aquest canvi hi ha l'efecte de la inflació, però fins i tot en termes reals, el salari mitjà a Andorra ha guanyat poder adquisitiu al llarg d'aquests 15 anys. I això encara és més cert en el cas dels salaris més baixos: El salari mínim era de 929 euros el 2011, quan Demòcrates va arribar al Govern, i és de 1.523 euros mensuals el 2026. En aquest cas el creixement per sobre de la inflació ha estat encara més notable.

Les importacions -que en una economia com la nostra, molt orientada als serveis i amb un pes del turisme molt significatiu, són un bon indicador econòmic- el 2012 van caure un 5% respecte l'any anterior; el 2025, en canvi, van créixer un 8% respecte el 2024.

El 2013 el deute públic global -del Govern i dels Comuns- ascendia al 42,5% del producte interior brut. El 2025 el vam tancar amb un 29,4% de deute sobre el PIB. I això no és només una magnitud macroeconòmica per satisfer les avaluacions de les agències de ràting i del Fons Monetari Internacional -del qual, per cert, i de forma inexcusablement atípica, tampoc no formàvem part ara fa 15 anys-; sinó que mantenir la ràtio de deute sobre PIB ens uns nivells raonables vol dir que quan l'Estat andorrà necessiti diners -com els vam necessitar durant la crisis de la Covid-19- es podrà finançar en unes condicions més favorables; que quan les empreses i les famílies del país necessitin diners per a un nou negoci o un projecte

de vida, també es podran finançar en unes condicions més favorables. I que el deute -que sempre és un impost ajornat- no serà una càrrega massa feixuga per a les generacions futures.

L'Andorra del 2026 -amb tots els seus reptes i amb totes les seves febleses- és millor, indiscutiblement, que l'Andorra del 2011. Avui patim els mals del creixement -un desenvolupament urbanístic poc endreçat, un creixement que en algunes àrees es poc sostenible, una certa saturació d'alguns serveis públics i algunes infraestructures i una dificultat major per accedir a un habitatge a preu assequible-; però compte a preferir els mals de la recessió per sobre dels mals del creixement.

I compte també a idealitzar el passat. I no em refereixo només al passat del 2011, sinó de més enrere i tot; perquè com més retrocedim amb la memòria més fàcil és idealitzar el passat. Sobretot si no fem una lectura completa. ¿A la dècada de 1970 i 1980 un assalariat mitjà a Andorra ho tenia més fàcil que avui per construir un petit patrimoni? Potser sí, però treballant un nombre d'hores i de dies que avui superaria, de llarg, els límits màxims permesos per la legislació laboral que tenim. ¿Que moltes famílies que van arribar a Andorra a la dècada de 1950 o 1960 van acabar tenint el seu propi habitatge? Sí, ens dubte; hi ha nombroses proves arreu; però en molts casos van acabar tenint el seu propi habitatge després de 20 o 30 anys vivint de lloguer, i sovint compartint habitatge, o convivint diverses generacions en un mateix habitatge.

He escoltat alguna vegada algun conseller en aquesta Cambra enyorar l'Andorra comunitària, unida, feliç, idíl·lica... de la dècada de 1980. Deu ser alguna cosa així com l'enyor que els poetes romàntics alemanys tenien de la Grècia clàssica: un enyor d'una època que no havien viscut. Perquè cal tenir una certa edat per poder enyorar -amb coneixement de causa- la dècada de 1980. Jo, que vaig néixer el 1979, no recordo gaires coses -ni amb gaire precisió- de la dècada de 1980.

Però en recordo una, de cosa, que avui em sembla rellevant evocar: La meva mare, que era metge de formació, en aquells anys dirigia el Servei de Salut Escolar. Un servei que avui podria semblar poc rellevant i que consistia, principalment, en fer revisions mèdiques als alumnes de les escoles... Però a la dècada de 1980 va ser un servei cabdal. Saben per què? Perquè ena aquella arcàdia feliç de l'Andorra de fa 40 anys, hi havia moltes famílies que no portaven els seus fills al pediatra perquè no s'ho podien permetre.

Cal ser molt circumspecte a l'hora d'idealitzar els temps antics, perquè a la democràcia d'Atenes, un cop descomptats els metecs, les dones, els nens i els esclaus, votaven quatre. I l'interès general, és clar, no era altra cosa que la suma dels interessos d'aquests quatre.

I tornant a temps més actuals, dels quals tots els aquí presents tenim memòria directa, ho tornaré a dir: L'Andorra del 2026 és millor que la del 2011.

Admeto que d'entre els mals del creixement que patim n'hi ha un, el de l'accés a l'habitatge - que no és exclusiu d'Andorra- que distorsiona aquest exercici de perspectiva. No vull menystenir la importància d'aquest problema i crec que durant la meua intervenció d'avui li he dedicat la rellevància que mereix.

Dir que l'Andorra del 2026 és millor que la del 2011 no pot amagar que els governs successius -també els govern demòcrates- en les últimes dècades van pecar d'una manca de planificació per dotar-se d'un parc públic d'habitatge. I també comuns governats per tots els colors polítics van fer deixadesa, i alguns encara ho fan, d'una part important de les seves funcions i potestats per regular el desenvolupament urbanístic i per posar els fruits del mateix al servei del dret a l'habitatge a un preu assequible.

Més enllà de l'habitatge, la reflexió sobre el creixement sostenible també demana fer un exercici de perspectiva i profunditat. És una percepció força estesa -que el Govern comparteix, almenys en part- que Andorra està arribant als límits del seu creixement. Tot i així, convé recuperar algunes dades: És cert que el país ha experimentat, de la pandèmia ençà, un creixement demogràfic accelerat; però no és menys cert que, gràcies a les polítiques del Govern -no exemptes de polèmica i de crítiques- hem aconseguit moderar aquest creixement durant el 2025 i el que portem de 2026.

Però si ens centrem en el gruix d'aquest creixement demogràfic, que són les persones assalariades, que arriben al país per la via dels permisos de residència i treball, veurem que hem superat els màxims històrics, però que no podem dir que la situació sigui completament inèdita: El 2006 -l'any màxim de la sèrie històrica abans de la crisi financera internacional- Andorra tenia 42.500 assalariats. El 2025 es va tancar amb 46.000 assalariats.

El sector de la construcció és dels que més creix en nombre d'assalariats, és cert, i des de la pandèmia fins ara ha augmentat els treballadors en més de 1.300 persones. Però la seva xifra d'assalariats actual, 4.650, està per sota dels 6.700 assalariats que tenia el 2006. L'hoteleria, que és una de les grans portes d'entrada al mercat laboral andorrà, ha guanyat 450 empleats

des de la pandèmia -menys del que ens diria la percepció mancada de dades- i està a uns nivells molt similars als de fa 20 anys: 5.580 assalariats el 2006 i 5.550 assalariats avui. El comerç al detall ha anat davallant progressivament -per una crisi de model del sector que va molt més enllà de la realitat andorrana- passant dels més de 6.000 assalariats el 2006 als poc més de 5.000 actuals.

I el sector financer, malgrat les dures proves a què ha hagut de fer front durant les l'última dècada, i malgrat les nombroses fusions i reestructuracions, té avui un nombre d'assalariats (1.725) lleugerament superior al del 2006 (1.611).

El que ens hauria de preocupar no és el creixement demogràfic global o l'augment del nombre total d'assalariats. Sinó que aquests assalariats es reparteixen, el 2025, en unes proporcions entre sectors similars a les del 2006. És cert que hi ha una categoria, la dels serveis empresarials, que el 2006 tenia 3.000 llocs de treball i ara en té 5.500; i en aquest sentit aquí ja es deixa notar una certa diversificació de l'economia i un cert impacte positiu del procés d'obertura econòmica, perquè els serveis de consultoria i gestoria estaven força menys desenvolupats.

Però, en línies generals, els sectors que es reparteixen els assalariats al país són els mateixos que fa dues dècades. I Andorra té 3.500 assalariats més que fa 20 anys. Si aquests 3.500 assalariats que hem guanyat fossin tots del sector financer, que té una cadena de valor prou robusta per poder pagar un salari mitjà de sector proper als 6.000 euros mensuals, el problema el veuríem d'una altra manera.

Els sectors econòmics que poden pagar salaris elevats no ens generen un problema de creixement. Perquè el benefici marginal que el país obté del seu creixement és positiu; i és notable.

I aquesta és la reflexió que hauríem de fer: Com créixer en sectors productius d'alt valor afegit, que puguin pagar salaris elevats i que siguin menys consumidors de mà d'obra i de recursos naturals.

Per això em sorprèn que aquells qui, en aquesta Cambra, més critiquen la insostenibilitat del nostre model de creixement econòmic, acte seguit advoquin per quedar-nos com estem. O fins i tot per tornar enrere. Tots els petits països d'Europa que, d'una manera o d'una altra, han passat a formar part del mercat interior europeu -ja sigui el cas de Luxemburg per la via de l'adhesió plena a la Unió Europea o Liechtenstein per la via de la participació al mercat

interior-, tots aquests països, han diversificat la seva economia i han crescut en aquells sectors que aporten més valor afegit.

Evidentment, no per art de màgia. Hi ha hagut més elements que la participació al mercat interior. De la mateixa manera que en el nostre cas l'acord d'associació amb la UE només és una eina que ha d'anar acompanyada d'una política de diversificació en la que ja estem treballant.

La participació del mercat interior europeu no és l'única eina, però és una eina indispensable: Abans de formar part de l'Espai Econòmic Europeu a Liechtenstein hi havia 3 bancs, avui n'hi ha 11; i no es barallen per repartir-se el mercat local, sinó per competir a escala global.

Només pel benefici que l'Acord d'associació amb la Unió Europea tindrà per al sector financer, ja hauria valgut la pena fer-lo. Perquè de tots els nostres sectors econòmics és, de lluny, el que més valor afegit aporta a la nostra economia. Però és que no és així; l'Acord d'associació serà beneficiós per a la diversificació i el reforç de les cadenes de valor de tots els sectors econòmics. Fins i tot d'alguns avui molt incipients i fins i tot testimonials com la indústria o la biomedicina.

Tornant al que ens ocupava: No necessitem créixer menys, sinó que necessitem créixer millor.

Ho he dit en alguna altra ocasió aquí, en seu parlamentària, el gran indicador macroeconòmic que Andorra té pendent és el creixement del producte interior brut per càpita. A la dècada de 1970, el PIB per càpita d'Andorra era similar al de Liechtenstein. A la dècada dels 80 del segle passat, el país alpi ens va començar a superar. I la diferència es va eixamplar de manera notable a partir de 1995, quan Liechtenstein passa a ocupar l'estatus que nosaltres ara volem per Andorra: el de la participació equilibrada al mercat interior europeu.

També cal reconèixer que a l'hora de fer front als mals del creixement el Govern i la majoria parlamentària que li dona suport ha comès alguns errors. El més notable ha estat el de deixar-nos portar -en algun moment- per una percepció tan popular com errònia que vol buscar la causa dels nostres problemes en una mena d'enemic exterior. I en aquest cas, el boc expiatori ha estat la inversió estrangera. Potser sí que el 2012 vam caure en un excés d'optimisme de voler veure l'obertura econòmica com una solució a tots els problemes de l'economia andorrana. Però ara alguns ens voldrien portar a l'error contrari: al de veure-la com l'origen de tot allò que no funciona.

Escoltant-nos a tots plegats -i també llegint algunes de les decisions que hem adoptat des del Govern- semblaria que la inversió estrangera és la causa de l'especulació immobiliària, del desordre urbanístic, de la manca d'habitatge, de la pèrdua de la identitat... i així li podríem anar penjant culpes fins a arribar al pecat original. Perquè, és clar, tots sabem -si em permeten la ironia- que a Andorra -abans de l'obertura econòmica- ningú no havia especulat mai, l'urbanisme era exemplar, no hi havia hagut mai problemes d'accés a l'habitatge i tots posàvem la defensa de la identitat andorrana per davant dels interessos particulars.

El que ja no és ironia, sinó que és una constatació, és que culpar els inversors estrangers de tots els mals del país i fer recaure sobre ells el cost de les solucions políticament surt gratis, perquè els inversors estrangers no voten.

Políticament -a curt termini- és gratuït, sí; però des del punt de vista del mal que a llarg termini es pot fer a l'economia del país i a l'interès general d'Andorra, és un exercici que té un cost molt més elevat.

Em sembla que ha arribat el moment de deixar d'autoenganyar-nos: Si ens sembla que l'especulació immobiliària és dolenta, el que hem de fer és limitar l'especulació immobiliària, la feta pels inversors estrangers i la feta pels andorrans, per igual. Si cal regular l'urbanisme perquè està descontrolat, cal regular-lo per a tothom per igual. Si cal limitar o desincentivar la inversió en sectors que són molt consumidors de mà d'obra o de recursos naturals, cal desincentivar la inversió estrangera i andorrana en aquests sectors, per igual.

Cal passar de l'Andorra del qui a l'Andorra del què. Un país modern, seriós, rigorós, respectable i democràtic regula les conductes en funció de les conductes mateixes, no en funció de qui les fa.

I en això, dues opcions polítiques aparentment tan oposades com Andorra Endavant i Concòrdia coincideixen. Perquè la *prioritat nacional* que Andorra Endavant vol *importar* -noti's la contradicció de tot plegat- d'altres països equival a regular en funció del qui, no del què. I la croada contra l'obertura econòmica i la l'estigmatització dels residents internacionals d'alt poder adquisitiu que defensa Concòrdia equival també a regular en funció del qui i no del què.

Governar en funció del qui i no del què. Això és el que Andorra Endavant i Concòrdia, des de punts de sortida aparentment distanciat, voldrien posar damunt la taula. Res de nou sota el sol, en veiem força exemples arreu.

Però, com bé he dit, aquí ningú no està exempt de culpa. I fins i tot nosaltres en algun moment hem acceptat part d'aquest marc mental.

Un marc mental que Andorra va superar, com a mínim sobre el paper, el 1993. Perquè la Constitució -entre molts altres canvis notables- va suposar deixar enrere una concepció subjectiva de la política, per passar a una concepció objectiva.

L'Andorra de 1993, que era el resultat de segles de sedimentació i d'evolució institucionals, conservava alguns vestigis de l'Antic Règim. Als juristes ens agrada recordar que en les societats de l'Antic Règim no hi havia un únic ordenament jurídic, sinó diversos: un pels aristòcrates i un pels plebeus; un pels nacionals i un pels estrangers; un pels cristians i un pels jueus; i, en països molt més grans que el nostre, un per a la metròpoli, i un altre per a les colònies. Precisament, el que va motivar els colons americans a revoltar-se contra els anglesos -aquest dissabte vinent farà 250 anys- no va ser un sentiment nacional americà -això va venir després-, sinó la necessitat d'acabar amb la injustícia i la ineficiència d'una societat basada en el qui i no en el què.

A més, culpar l'obertura econòmica de tots els mals d'Andorra és una manca d'honestetat intel·lectual notable. ¿És l'obertura econòmica del 2012 la causa que Andorra sigui avui tan atractiva per a la inversió immobiliària estrangera? Per als residents internacionals d'alt poder adquisitiu? Per a professionals que venen al nostre país perquè poden treballar des de casa seva cap al món? Jo crec que no.

La causa que avui Andorra sigui un país atractiu hem de buscar-la en l'intercanvi automàtic d'informació fiscal, en la cooperació en matèria tributària, en els convenis de doble imposició, en la posada en funcionament d'un model impositiu homologable i de pressió fiscal moderada, en la sortida de les llistes de paradisos fiscals, en l'evolució positiva de les avaluacions de les agències de ràting, en la bona feina feta per reduir l'endeutament, en la participació en el Fons Monetari Internacional, en la solidesa dels nostres sectors econòmics tradicionals... en una Andorra que ofereix seguretat, qualitat de vida, seriositat, estabilitat política, cooperació i valors profundament arrelats en la tradició humanista europea.

¿És tot aquest camí el que volem desfer per tornar al jardí de l'Edèn de l'Andorra dels anys 80 en què moltes famílies no podien portar els seus fills al pediatra?

Molt probablement -i això ja accepto que és una especulació- si el 2012 no haguéssim aixecat les restriccions a la inversió estrangera, bona part dels efectes de l'obertura econòmica s'haurien deixat notar igualment. Amb prestanoms i altres figures i estructures similars.

Perquè d'inversió estrangera abans del 2012 a Andorra ja n'hi havia. Quan aquest país va dur a terme grans projectes d'obra pública totes les grans constructores espanyoles -per una via o una altra- estaven presents al país; i totes les marques o franquícies del comerç al detall que van voler instal·lar-s'hi s'hi van instal·lar; i això ho podríem replicar en molts altres sectors.

I si abans del 2012 no havia arribat més inversió estrangera és perquè el nostre país estava en massa llistes de males companyies. O era poc homologable, en el millor dels casos.

I sí, és cert, l'homologació del nostre model econòmic i l'Acord d'associació amb la Unió Europea ens posen davant del mirall; ens obliguen -per dir-ho gràficament- a agafar el toro per les banyes; i a dir les coses pel seu nom.

Però d'aquest procés que, com he dit, va començar de manera clara amb la Constitució de 1993, estic plenament convençut Andorra en sortirà encara més reforçada. Amb el benentès que tinguem la valentia i l'ambició de culminar-lo

Sovint -massa sovint- s'ha dit que Andorra no té un model de país, o un model de creixement econòmic. I tant que el té, i tant que l'ha tingut. Durant dècades. Un model basat en el turisme, el comerç al detall i la construcció. Que ha permès al nostre país assolir unes cotes de desenvolupament econòmic i social com mai no havíem tingut en la història, però que -a la vegada- és un model que no es pot escalar més, perquè en ser tan dependent dels llocs de treball poc qualificats i de l'ocupació del territori comença a donar beneficis marginals molt baixos o fins i tot negatius per al conjunt del país.

En canvi, l'associació amb la Unió Europea ens posa davant d'un projecte de país a anys vista, d'un programa d'acció legislativa i executiva a llarg termini i en tots els fronts. Per modernitzar el nostre marc normatiu i donar-nos eines per competir; i serà la tasca de futurs consells generals i futurs governs decidir -de la mà de la societat civil organitzada- en quins d'aquests fronts volem construir la prosperitat i el benestar d'Andorra.

El debat que hauríem d'estar tenint és, precisament, aquest: en quins fronts, en quins àmbits, en quins sectors volem construir l'Andorra del futur. Allargar massa el debat sobre els impactes d'assumir el cabal comunitari en tal o tal àmbit ens distrauria d'aquest objectiu

prioritari; i, a més, seria estèril. L'impacte del cabal comunitari el tindrem, amb o sense acord d'associació; l'impacte de la globalització l'hem tingut i el seguirem tenint, amb o sense obertura econòmica; el que l'obertura i -sobretot- l'Acord d'associació ens donen és eines per gestionar aquest impacte. I eines per decidir on volem projectar el creixement sostenible, la creació de valor afegit i el futur d'una Andorra que tots volem pròspera i cohesionada.

Jo soc optimista quan penso en aquest futur. Crec que d'aquí a una dècada Andorra serà un alumne avantatjat dels models en què avui ens emmirallem de Liechtenstein i Luxemburg. Perquè tenim la capacitat d'adaptar-nos i el talent per reinventar-nos.

Senyor síndic,

Senyora subsíndica,

Senyores i senyors consellers,

Membres del Govern,

Quan vaig jurar el càrrec de cap de Govern, l'any 2019, vaig recórrer a una frase d'Isaac Newton que avui continua interpel·lant-me amb la mateixa força: «Si he aconseguit veure-hi més lluny, és perquè m'he enfilat a espatlles de gegants».

Aquells gegants són totes les persones que, des de responsabilitats diferents, han contribuït a construir l'Andorra que avui coneixem. Són les generacions que ens han precedit. Homes i dones que van prendre decisions pensant més en el país que volien deixar que no pas en el rèdit immediat que podien obtenir. Persones que van reconèixer drets i crear prestacions, van bastir infraestructures, van anar construït l'Andorra que coneixem sense saber ni importar-los qui en recolliria els fruits.

Aquesta és, probablement, la lliçó més important que ens deixa la nostra història: els grans avenços no són fruit de la improvisació ni de la immediatesa. Són el resultat de l'esforç sostingut, de la perseverança i de la capacitat de mirar més enllà de l'horitzó més proper.

I tanmateix, vivim en una època que sovint ens empeny en la direcció contrària. Una època marcada per la precipitació, per la pressa i per l'exigència de respostes instantànies a

problemes que són profunds i complexos, i que requereixen reflexió i debat. Una època en què massa sovint es confon la velocitat amb l'eficàcia i el titular amb la transformació real.

Però governar no és gestionar el proper titular. Governar és assumir la responsabilitat de prendre decisions que, a voltes, no tenen resultats immediats, però que són imprescindibles per garantir el benestar de les generacions futures. Governar és pensar en el país que volem d'aquí a deu, vint o trenta anys.

És cert que en el món occidental, i també a Andorra, observem una certa desafecció cap a la política i, en general, cap al conjunt de les institucions. És una realitat que no podem ignorar. Però tampoc podem resignar-nos-hi. Perquè la confiança és el fonament de qualsevol democràcia sòlida. I aquesta confiança només es manté amb honestedat, amb transparència, amb exemplaritat i amb la capacitat d'explicar, fins i tot, les decisions més difícils.

La política, quan es practica amb vocació de servei i sentit d'Estat, continua sent una de les eines més poderoses de transformació col·lectiva. No existeix per dividir-nos, sinó per construir. No existeix per alimentar la confrontació, sinó per fer possible el progrés compartit.

Si alguna cosa ens ensenya la història d'Andorra és que sempre hem estat més forts quan hem estat capaços de preservar allò que ens uneix. La cohesió, el respecte, la solidaritat i la voluntat de construir plegats han estat els pilars del nostre èxit com a país.

Per això afronto el futur amb confiança. Perquè els reptes que tenim al davant són importants i fins i tot, en alguns casos, complexos, però encara és més gran la capacitat del nostre poble de superar-los. Ho hem demostrat al llarg de més de set segles d'història i estic convençut que ho continuarem demostrant.

Fins ara, podem dir alt i fort que cada generació d'andorrans i andorranes, també els seus responsables polítics, ha assumit i honorat la responsabilitat de deixar a la generació següent un país millor del que va rebre. Espero, en el cas del meus dos governs i en el meu propi, haver estat a l'alçada d'aquesta responsabilitat. I espero que també ho estigui la dona o l'home que, la propera vegada, serà en aquesta mateix tribuna per pronunciar la intervenció inicial del debat sobre l'orientació política general del proper govern.

Moltes gràcies.